

Ut Quakeltje

Stichting De Kwakel Toen & Nu
www.de-kwakel.com

COLOFON

'Ut Quakeltje' is een uitgave van:
Stichting De Kwakel Toen & Nu
Opgericht: 7 september 2006
Website: www.de-kwakel.com

**Stichting De Kwakel
Toen & Nu**

www.de-kwakel.com

Bestuursleden:

Ben Plasmeijer (voorzitter)
bp@de-kwakel.com

Dirk Plasmeijer (vicevoorzitter)
dp@de-kwakel.com

Johan van Dijk (penningmeester)
Fresialaan 10
1424 AG De Kwakel
Tel. 06.51146552
jvd@de-kwakel.com
Rabobank Schiphol
IBAN: NL85RABO0126126461
Minimum donatie: € 10,00 per jaar.

Ben Voorend (secretaris)
Ebro 144
1423 AX Uithoorn
Tel. 06.16275754
secretariaat@de-kwakel.com

Websitebeheer:

Johan van Dijk
jvd@de-kwakel.com
Annemarieke Verheij
av@de-kwakel.com

Redactie:

Dirk Plasmeijer (teksten / fotografie)
Ben Voorend (tekstcorrectie)

Met dank aan:

Jeroen van Doorn, Kudelstaart
(archiefmateriaal)
Jaap Hoogenboom (Azn) (fotografie)
Theo den Haan, Bergen (archiefmateriaal)
Stichting Oud Uithoorn / De Kwakel
(teksten en archiefmateriaal)
Paparazzi Media
(fotografie / ontwerp omslag)
Verheijfotografie - (fotografie)
www.verheijfotografie.nl
Voorend Taaladvies
www.uwlevensboek.nl

Lay out en drukwerk:

Drukkerij StyleMathot, Haarlem
info@stylemathot.nl - www.stylemathot.nl

© 2018 Stichting De Kwakel Toen & Nu
Het is niet toegestaan artikelen letterlijk
over te nemen zonder toestemming van
de redactie van dit blad. De naam van
dit blad "Ut Quakeltje" is weergegeven
in het Kwakels dialect en betekent:
Het Bruggetje.

www.facebook.com/DeKwakelTenN

INHOUD

Colofon, Inhoud en Van de redactie	2
Gerrit, de Vrolijke koster (1916-1999)	3 - 10
R.K. Kerkhof De Kwakel 200 jaar (1818-2018)	11 - 14
Kerkhistorie De Quakel (1576-2018)	15 - 30
Met dank aan de sponsors van de Stichting De Kwakel Toen & Nu	31

VAN DE REDACTIE

Het jaar 2018 is weer veel werk verricht aan onze website uitbreiding met foto's en teksten. Nog steeds ligt er veel op de plank, maar we kunnen natuurlijk niet alles tegelijk plaatsen. In maart jl. organiseerden wij wederom onze traditionele Nostalgie Avonden in het uitverkochte dorps huis. Verder zijn wij actief geweest met Koningsdag, polderfeest, kermis, de kerk 50 jaar en de uitgave van dit blad.

Stichting De Kwakel Toen & Nu bestaat in maart 2019 alweer 12,5 jaar. Daarom geven wij voor onze donateurs en sponsors ditmaal een extra dikke speciale uitgave uit van Ut Quakeltje. De rode draad van deze bijlage is het feest rond het 50-jarig bestaan van onze St. Jans Geboortekerk. Daarbij bestaat ons kerkhof in april 2019 tweehonderd jaar. Het kerkhof werd in 1819 aangelegd en is daarmee het oudste kerkhof in deze omgeving! Het levensverhaal van Gerrit de koster zit ook in deze editie. Wij feliciteren onze begunstigers Frans en Thea Kooyman met het 50-jarig bestaan van hun bedrijf Frans Kooyman Auto's. Het kerkbestuur en alle parochianen gefeliciteerd met het 50-jarig jubileum van onze Kwakelse St. Jans Geboortekerk.

Wij willen vanaf deze plek graag weer onze donateurs, sponsors en vrijwilligers bedanken voor hun financiële ondersteuning en inzet voor het beschikbaar stellen van oude foto's, films en informatie. Onze speciale dank gaat uit naar Corinne Hogenboom-Zaal, Jeroen en Yvonne van Doorn, Jaap Hoogenboom (Azn), Theo den Haan (Czn), Ton Kamminga, Tom Brozius, Harrie Katteler, Annemarieke Verheij en Chris Woerden (Stichting Oud-Uithoorn / De Kwakel).

Iedereen hartelijk dank! Wij wensen iedereen veel lees- en kijkplezier toe met Ut Quakeltje en fijne feestdagen!

Het team van Stichting De Kwakel Toen & Nu

Drechtdijk en de kerk (1900-1910)

Foto voorzijde: Zoon Jaap en vader Gerrit Hoogenboom (Gerrit de koster) (1958)

Foto achterzijde: De kerk met de hooikap in de sneeuw (ca.1966-1967)

GERRIT, DE VROLIJKE KOSTER (1916-1999)

De jongeren onder ons zullen het niet meer weten, maar vanaf begin 1947 tot en met 31 maart 1969 was Gerrit Hoogenboom koster van de R.K. Sint Jans Geboortekerk in het dorp De Kwakel. Sommigen weten nog steeds niet beter of zijn kinderen heten allemaal 'De Koster' van hun achternaam. De ouderen zullen hem door zijn inspanningen, ook buiten de missen, nooit vergeten.

Gerrit de ijscoman

Gerardus Anthonius Hoogenboom werd geboren op 16 juni 1916 in het waterrijke tuindersdorp Roelofarendsveen. Op de lagere school was hij een ondeugend mannetje, in zijn trouwlevensloop stond "een klein bandietje". Op zijn twaalfde ging hij bij zijn vader in de groenten werken. Tuinders hadden het toen al moeilijk in de aanloop naar de echte crisisjaren 1930/1932. In de

Militaire dienst (1936)

tomatenteelt was Gerrit geen succes, hij plukte rode en groene tomaten, daar was zijn baas niet blij mee. Hoe dit zo kon gebeuren? Gerrit was nl. kleurenblind, hij zag het verschil niet tussen rood en groen. Hij heeft hierna verschillende baantjes aangenomen. Hij was o.m. bakkersknecht en dus broodbezorger met een mand voorop zijn fiets.

Met mensen kon hij natuurlijk wel omgaan en later werd hij melkventer en zelfs ijscoman met de bakfiets.

Militaire dienst (1936)

In 1936 werd hij opgeroepen voor militaire dienst. Na zijn verplichte dienstitijd was hij dus werkeloos. Gerrit probeerde zelf een eigen tuinderij op te zetten, maar dat lukte niet. Hierna pakte hij allerlei baantjes aan om aan de kost te komen. Met de mobilisatie in 1939 werd hij weer onder de wapenen geroepen. Hij diende het land achtereenvolgens in Warmond, Lisse, Valkenburg (Z-H) en in Rotterdam. Na die tijd bleef hij lid van de BS (Binnenlandse Strijdkrachten).

Van Veender tot Kwakelaar (1945)

De Kwakel schakelde over van boerenland naar tuinbouwland. Voor de jonge Veense tuinders was De Kwakel een nieuwe uitdaging met verse tuinbouwgrond. In de jaren 1922-1925 kwamen veel grote tuindersgezinnen uit Roelofarendsveen, Langeraar en Nieuwveen naar De Kwakel om hun geluk te beproeven. Na het Veense voorbeeld volgden ook Kwakelse jonge ondernemers. Ook zij begonnen aan een nieuwe uitdaging als tuinder met hun eigen kwekerij.

Gerrit Hoogenboom kwam in 1945 naar De Kwakel om te werken bij Ome Arie Hogenboom* aan de Drecht-dijk, dat was de eerste tuinder in De Kwakel, die een glazen kas had laten bouwen. Hierna volgden er spoedig

Gerrit & Paula dagje Amsterdam (1943)

meer zijn voorbeeld van de koude teelten naar de warme teelten. In de beginjaren werden er Veense en Langeraar groenten in geteeld (doperwten, peulen, snijbonen en augurken), later schakelde men over naar snijbloemen, zoals chrysanten, anjers, freesia's, anemonen en weer later rozen. Gerrit werkte bij meerdere tuinders zoals Arie

Hogenboom, Thewis Klijn en Peet Lauwers. Bij tuinder Snabel heeft hij nog in de kost gezeten en hij was zelfs nog peetoom van een van de kinderen. Na de tuinderij ging hij op de boerderij bij Jan Bartels werken en later nog als wegwerker. In het dorpje vond hij ook zijn grote liefde: Paula Klijn van de Drechtdijk. Zijn oude werkgever Thewis Klijn had meerdere dochters en met Paula kreeg hij vaste verkering.

*(U ziet het goed, er zijn twee verschillende namen Hoogenboom (Gerrit) en Hogenboom (Ome Arie). In de verte is dit wel familie van elkaar. Hoe kan dit nu zo zijn? Dit is gebeurd bij het aangeven van een kind bij een ambtenaar van de Burgerlijke Stand, de ambtenaar luisterde naar de naam die werd uitgesproken. De mensen konden heel vroeger zelf niet goed schrijven en zo kon de naam wel eens anders worden geschreven. Er zijn nog meer voorbeelden in De Kwakel: Hogervorst, Hoogervorst, Hogerwerf en Hoogerwerf, je moet maar denken de arme en de rijke tak, zoals vele mensen zelf er een geintje van maken)

Gerrit de Koster (1947)

Onder pastoor Noordman was Gerardus Petrus Maas al sinds 1918 de koster van de parochie. Naast het koster-schap had Piet Maas senior er sinds 1931 ook een rookwarenwinkel bij, naast de slagerij van Piet Janmaat aan het Kwakelsepad 3 (later van Hein en Riet Lammers). De hulpkoster was Herman Graven, de zoon van hoofd-

meester Piet Graven van de Heilig Hartschool. Toen Piet liet weten het wat rustiger aan te willen doen, tipte Herman de pastoor. Na een gesprek met de pastoor, vroeg deze Gerrit om koster te worden. Hij moest er even een nachtje over slapen, maar ging ermee akkoord en begon er in maart 1947 aan. De rookwarenwinkel bleef de oude koster Maas zelf bestieren. Dat was een domper voor Gerrit, die graag de winkel had willen runnen.

Gerrit de koster

De definitie van de koster

De naam 'koster' is afgeleid van het Latijnse woord 'custer' (bewaker), ook wel 'sacrista' geheten. Als persoon is hij belast met de dagelijkse zorg voor het kerkgebouw en het klaarzetten van de verschillende voorwerpen voor de liturgische eredienst, zoals de kelken of een glas water op het spreekgestoelte. Hij is een belangrijk figuur in allerlei praktische aangelegenheden in en om het kerkgebouw, zoals verlichting, verwarming, klein onderhoud en in de tuin en op de begraafplaats (kerkhof). De verschillende taken van de koster verschillen van kerk tot kerk, in overleg met het kerkbestuur. Vaak oefent hij in kleine kerken verschillende functies uit: collectant, kerkmeester, torenmeester, klokkenluiders, hoofd-acoliet (hoofdmisdienaar), tuinman en grafdelver.

Latijn (Lingua Latina) is een dode Italiaanse taal die oorspronkelijk werd gesproken door de Latijnen, die afkomstig waren uit de streek Latium (het huidige Lazio). Het bekendste Latijnse volk waren de Romeinen, het machtigste volk in die tijd. Zij brachten het 'Latijn' ver over de Italiaanse grenzen. Rome was de hoofdstad van het Romeinse Rijk.

Bruidspaar Gerrit & Paula Hoogenboom (1947)

Huwelijk en gezin (1947)

Gerrit Hoogenboom trouwde met Paula Klijn voor de wet op 12 april 1946 en voor de kerk op 7 januari 1947 te De Kwakel. Een leuke anekdote: voor zijn eigen bruidloft moest hij als koster zélf eerst de kaarsen in de kerk aansteken! Hij liet niets aan het toeval over. Het prille paar ging achter het huis van Geertje Heemskerk wonen aan het Kwakelsepad. In 1948 werd het gezin verblijd met de geboorte van zoon Jaap, hierna volgde nog een zoon, Theo. Het derde kind was dochter Doortje en na de geboorte van het vierde kind, George in 1956 ging het gezin aan het bekende adres de Kerklaan 12 wonen. Isabella, de jongste dochter tenslotte, maakte het gezin compleet.

Gezinnetje Hoogenboom (1964)

Begrafenisvereniging St. Godefridus (1947)

Het dragen van een overledene was vroeger een zogenaamde 'burenplicht': na een sterfgeval moesten aan beide zijden van de kist vier burenen de overledene naar de kerk en het kerkhof dragen. De koster regelde dat tegen een vergoeding. Na de oorlog waren er steeds meer mensen verhinderd om hun burenplicht te doen en dan moesten zij zelf een ander tegen betaling aanstellen. Deze dragers probeerden er zo netjes mogelijk uit te zien. Sommigen hadden of leenden weer van iemand anders een hoge hoed, de één soms hoger dan de ander, maar de kostuums waren alle verschillend. Ook waren zij dit werk niet gewend en de koster moest soms zijn stem verheffen bij het uit huis dragen en op het kerkhof om aanwijzingen te geven. Dat maakte het allemaal erg rommelig. In maart 1947 belegde de heer Godefridus Voorn als bestuurslid van de L.T.B. een vergadering met de medewerking van L.T.B. (Land - & Tuinbouw Bond), de vakbond K.A.B. (Katholieke Arbeidersbeweging) en de middenstand om te komen tot het oprichten van een R.K. Begrafenisvereniging St. Godefridus. De doopnaam "Godefridus" is dus afkomstig van een van de oprichters nl. Godefridus (Goof) Voorn. De andere medeoprichters waren pastoor Noordman, hoofd van de school Piet Graven en de 'nieuwe' koster Gerrit Hoogenboom.

Het eerste bestuur bestond uit de heren P.J. Graven (voorzitter), A. van Diemen (vicevoorzitter), C. Droog (secretaris), Th. van Veen (2e secretaris), en koster G.A. Hoogenboom (penningmeester) en E. Verlaan en Dirk Voorn, beide commissaris. De koster Gerrit Hoogenboom werd bereid gevonden in 1948 om tegen vergoeding die hij anders bij de mensen in rekening bracht, de leiding van de begrafenis op zich te nemen. In augustus 1949 heeft Gerrit op 33-jarige leeftijd zijn kosterdiploma gehaald met de 'hoogste lof' van het Bisdom Haarlem.

Godefridus uitje Rotterdam (1955)

Uit de notulen van de jaarvergadering van 1958 kreeg penningmeester Gerrit een compliment voor het goed bijhouden van de centjes. Dat was soms nogal een puzzel. Als er veel mensen overleden in een jaar, was de clubkas op het eind van het jaar leeg. Bij weinig sterfgevallen bleef er wat geld over voor in de kas.

Gerrit de koster is 22 jaar aanspreker geweest van het Draggersgilde St. Godefridus, van 1947 tot 1969.

Wilhelmina Vereniging (1948)

1948: Wilhelmina 50 jaar Koningin der Nederlanden! Dit werd in heel Nederland en natuurlijk ook in De Kwakel gevierd. En daar werd veel georganiseerd! Met elkaar organiseerden alle Kwakelse verenigingen samen een grote optocht ter gelegenheid van het jubileum van koningin Wilhelmina. Daarmee was de eerste kermisoptocht geboren. En het had er alle schijn van dat het ook meteen de laatste optocht was, want op 4 september 1948 werd Juliana de nieuwe Koningin der Nederlanden. Met het aantreden van de nieuwe koningin in september 1948 was de Wilhelmina Vereniging ter ziele gegaan. Maar in 1949 werd daar weer nieuw leven ingeblazen door Gerrit de Koster en Ab Meijer. Gerrit leende de schoolbel bij meester Graven en ging als een omroeper door het dorp: Dames en heren, komt dat zien, woensdagmiddag volksspelen. Zij organiseerden met de kermis volksspelen zoals zakslaan, houtje rapen en ringsteken. Het verliep uitstekend die middag en het Oranjecomité was een feit.

Op 17 oktober 1950 was de heroprichtingsvergadering van het Oranjecomité bij Café Pouw aan de Boterdijk. Thomas van Veen werd de nieuwe voorzitter, Giel Wahlen 2e voorzitter, Gerrit Hoogenboom (de koster), secretaris en Jan Voorn (de kruidenier), penningmeester, Rinus van Egmond (de timmerman) nam het materiaalbeheer voor zijn rekening. Verdere leden waren: Cor van Zaal, Kees van Zaal (de melkboer), Cor de Kuijer,

Dirk Voorn (de kolenboer), Ab Meijer, Jan Enthoven, Han de Jong, Nic van Rijn, Theo Røling, Kees Verlaan, Rien Verlaan en C.M van Zaal. Het doel van de vereniging was het organiseren van Koninginnedag- en Kermisfeesten. Het Oranjecomité heet nu het Feestcomité. Gerrit zat altijd als omroeper tijdens de kermisoptocht in de voorste wagen. Met zijn duidelijke mooie stem praatte en lachte hij de optocht aan elkaar, er was nog geen muziek op de karren in die tijd. In 1975 gaf hij aan te stoppen na 25 jaar actief lid te zijn geweest. Bij zijn afscheid op de jaarvergadering van dat jaar werd hij tot 'erelid' benoemd van het Feestcomité.

Oranjecomité Arie van Kessel & Gerrit (1965)

Indonesië (1947-1949)

In de historie van De Kwakel speelde de kerk en de school altijd een belangrijke rol. Kort na de Tweede Wereld Oorlog werden er maar liefst eenentwintig Kwakelse dienstplichtige jongens voor jaren naar onze verre kolonie in de tropen gezonden. Vanzelfsprekend hadden deze jongens zich ook voorgenomen na 5 jaar oorlog een loopbaan in de burgermaatschappij op te bouwen. Helaas, dat konden deze dienstplichtige jongens de eerste jaren wel vergeten. Ze wisten het toen nog niet, maar uiteindelijk zou het jaren duren (1947-1949) voordat ze weer voet op Nederlandse bodem zouden zetten. Zij moesten de belangen behartigen van Nederlands-Indië en de vrede bewaren in het verre oosten. In ons dorp onderhield Gerrit Hoogenboom het contact tussen de families en de eenentwintig jongens overzee. Hij wisselde brieven en foto's uit van het dorp in opbouw. Dan

bleven de jongens op de hoogte hoe het toeging in hun geboortedorp aan de ander kant van de wereld. Gerrit hield ook een weekboek bij van de jongens en organiseerde ook een tentoonstelling van foto's van de jongens uit de oost. Hierdoor bleef ook de familie op de hoogte van het reilen en zeilen van de jonge dorpsbewoners in Indië. Samen met hopman Rien van Egmond (Rzn) van de scouting zette Gerrit een sigarettenactie op touw om geld in te zamelen voor de jongens overzee. Gerrit was een druk baasje en een goede organisator voor de medemens. Uit deze vervelende tijd in Indië is er een loterijclub ontstaan met de naam "Kapan Menang" (= wanneer winnen wij).

Bedevaart (1960)

Als koster was Gerrit ook betrokken bij het organiseren van reisjes voor bedevaartgangers naar Wittem. Dat heeft hij in de jaren vijftig en zestig vele jaren gedaan voor het goede doel: een leuk en betaalbaar reisje voor de mensen die het niet breed hadden.

Gerrit stopt als koster (1969)

In 1969 veranderde Gerrit van werkkring en moest daardoor ook het kosterschap beëindigen. In de tweeëntwintig jaar als koster had hij drie pastoors gediend: Noordman, Versteeg en Heemskerk en vele kapelaans. Gerrit was een begrip in het dorp. Met zijn luide en mooie heldere zangstem hoorde je de koster altijd overal bovenuit. Maar nu zat de vereniging St. Godefridus zonder aanspreker, wat een groot probleem was. Frans Castellijn nam zijn taak over en werd direct voor de leeuwen geworpen met de begrafenis van een belangrijk persoon: de bouwpastoor Heemskerk op 22 augustus 1969. In 1969 ging Gerrit aan de slag als tuinman/grafdelver op de berggraafplaats Buitenveldert in Amsterdam. Zijn collega was ook een bekende Kwakelaar, nl. Jan Winter (Jan Priem, de oude schillenboer), waar hij een goede klik mee had. Bij deze begraafplaats bevond zich ook een kerk waar veel uitvaartmissen werden gehouden. Dat was voor Gerrit natuurlijk zeer bekend terrein. Hij is daar dus ook uitvaartbegeleider geworden. Hij was als uitvaartbegeleider met het grote kruis te zien op de TV bij de uitvaart van

Gerrit de koster (tekening: Jos van der Hoven)

Wim Sonneveld in 1974 (dit is op internet te zien op You Tube). Dit mooie werk, waar hij een kei in was, heeft hij tot aan zijn pensionering in 1981 gedaan.

Interview met Gerrit uit "De Brug" (1976)

'Waarom ik koster ben geworden? Ja, het is een gek verhaal. Je zult het niet geloven, maar voordat ik koster werd, was ik tuinder, groenteman en zelfs nog een tijdje ijscoman. Oorspronkelijk kom ik, zoals zoveel Kwakelaars, uit Roelofarendsveen. Mijn vader had een eigen bedrijf, waarin ik hielp. In de crisisjaren werd hij echter gedwongen te stoppen. Om aan de slag te blijven greep ik elk ander baantje met beide handen aan.'

Ome Arie Hogenboom

'Eerst werd ik groenteman, daarna ijscoman, in beide gevallen werd het niets. Ome Arie Hogenboom haalde me daarom naar De Kwakel. Later heb ik het ook nog voor mezelf geprobeerd. Het was toen vlak voor de oorlog. In de oorlog zat ik bij de BS, waarin ik met meester Graven van alles organiseerde. In die tijd was Herman Graven, een 17-jarige zoon van meester Graven, noodkoster of hulpkoster van pastoor Noordman. Deze laatste liet me op een avond bij zich komen. Ik hoorde hem nog zeggen: 'Zo, ik heb gehoord dat jij graag koster wil worden.' Ik pruttelde nog tegen. 'Nou ja, mooi dat ik het werd. Aanvankelijk was het de bedoeling dat ik tevens het beheer van de sigarenwinkel tegenover de kerk zou krijgen. Uiteindelijk bleek dat de oude koster met geen stok uit die zaak te krijgen was. Maar desondanks heb ik er nooit spijt van gehad. Ik had veel contact met de mensen. Ik denk bijvoorbeeld aan het rondbrengen van wijwater, het ophalen van de huur van de kerkhuisen en het ophalen van de bloemen.'

Mag ik effe 'luie' koster?

De Kwakel – 'Goeie morgen, goeie morgen koster.' Langzaam schuifelen de mensen de oude kerk binnen. In het voorportaal van de kerk, waarvan de spitsige toren is vervangen door een min of meer afgeplat dak, trekt de koster als een virtuoos aan de klokkentouwen. Van schrik slaat de zwaan zijn zwarte vleugels op, ineens springt hij in het water en de pauw steekt trots zijn kop op. Kinderen zoeken naar centen of klimmen in de groene hekken, die langs het kerkplein staan, om de dieren goed te kunnen zien. Anderen vragen aan de koster 'mag ik 'luie' koster?' waarop deze nadrukkelijk 'neen' antwoordt. Als de kinderen hun vraag echter herhalen als 'Mag ik luiden, koster?' zegt deze 'tuurlijk.' Het kan niet missen, wie anders dan Gerrit Hoogenboom zou de bedoelde koster kunnen zijn.

Organisator

'Als koster geniet je een vertrouwenspositie. Je staat tussen de pastoor en de parochianen in. Alles wat de mensen de pastoor niet durven vragen, wordt aan de koster voorgelegd. Alles wat de mensen zelf niet weten, moet hij weten. Bij een huwelijksinzegening kwamen ze altijd naar mij toe: 'Gerrit, wat moet ik de pastoor geven?' Het zal duidelijk zijn dat je niet alleen tijdens de dienst actief bent. Je wordt koster genoemd, maar tevens ben je conciërge van de kerk en de parochie, tuinman, collectant, huisbaas, bode, algemeen klusjesman etc. Waar het feitelijk op aankomt is dat je kunt organiseren. Ik zal een voorbeeld geven. Vroeger, als er iemand was overleden, hadden de burens 'draagplicht'. Zij moesten de baar naar de kerk dragen. Mijn taak was het de burens van deze taak op de hoogte te brengen. Sommigen zeiden dan weleens 'Joh, weet je niemand anders?' Natuurlijk wist ik wel iemand die bereid was het over te nemen. Je weet hoe dat gaat, van het een verval je in het ander. Hierdoor was ik een van de oprichters van de R.K. Draggersvereniging 'St. Godefridus'. Omdat ik in die tijd beroepshalve met de zaken te maken kreeg, werd ik penningmeester gemaakt en dat ben ik tot nu toe mijn hele leven gebleven.'

Uit het voorgaande blijkt wel dat Gerrit Hoogenboom een man is die met weinig woorden veel zegt. Iemand, die een enorme activiteit ontplooit en daarom misschien wel juist koster is geworden.

Lief en Leed

Wat de bloemen betreft mag ik gerust stellen dat iedereen bijzonder royaal was. Ik kwam nooit tevergeefs. Met Christus Koningfeest ging ik altijd naar Theo Hogenboom en Arie van Kessel, voor de meimaand naar de gebroeders Klijn, voor de maand maart naar Jo en Martien Vlasman. Verder maakten sommigen weleens het grapje 'kwam je maar eens als de bloemen duur waren.' Prompt als de bloemen duur waren ging ik dan natuurlijk naar hen toe. Zoals je ziet was het gevarieerd werk en was je overal van op de hoogte. Ik herinner me nog goed dat Annie en Gerrit van Rijn me opbelden. Zij vroegen hoeveel gezinnen er in De Kwakel waren. 'Evenveel als jullie telefoonnummer is, 310.' Aan de andere kant had het werk ook een schaduwzijde. Als koster zijnde leefde je niet alleen met de feesten, maar ook met de droefheid van de mensen mee. Zo kon het zijn dat je 's morgens een begrafenissen had en 's middags een overgelukkige vader met zijn zoon of dochter op visite kreeg om aangifte te doen van de geboorte. Zoals je misschien weet was het vroeger gebruikelijk dat op dezelfde dag nog te doen.

Oude kerk

Aan de hand van dit laatste zou ik jouw vraag wat betreft een vergelijking tussen de oude en de nieuwe kerk misschien kunnen beantwoorden. Ik vind dat de oude kerk gezelliger was. Zeer zeker niet beter, maar gezelliger. Al denk ik bijvoorbeeld alleen al aan de raamschilderingen en het koor. Het koor kwam in de oude kerk zo prachtig vanuit de hoogte over je heen en de raamschilderingen spraken voor zichzelf. Niet dat ik wil zeggen dat die van de nieuwe kerk niet mooi zijn, maar ze zeggen me niet zoveel. In het begin hebben we er wel uitleg over gehad, maar ik heb de indruk dat niet iedereen dat meer weet. Daarnaast zou ik willen zeggen dat het hele kerkelijke gebeuren vroeger meer gevarieerd was, maar dat is persoonlijk hoor. Anderen zullen misschien zeggen dat er tegenwoordig meer te doen is, maar met meer variatie bedoel ik dat je vroeger lof had, en in de meimaand iedere avond een mis.

Antonius

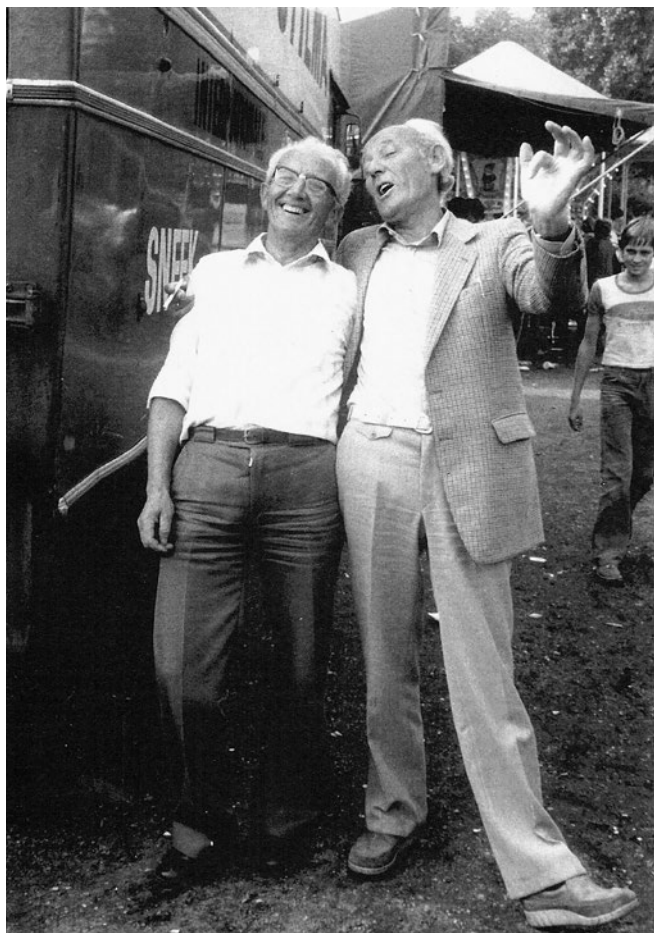
Ik denk nu onder andere aan de ontmoetingsruimte, aan de afschaffing van de mannen- en vrouwenkant zoals in de oude kerk. Evenzo de afschaffing van de verhuur van plaatsen. Wacht, ik moet nog een oud schrift hebben waarin ik hierover aantekeningen bijhield. Ja, hier heb ik het. Ik heb het trouwens aan je collega Fons beloofd, die heeft er al verschillende keren naar gevraagd. Kijk: eerste bank fl.13,50, de tweede fl.13,00, de derde fl.12,50, enzovoort. Verhuurd aan Nees Wahlen en Ruth Zijderveld. Sommige mensen hadden meerdere plaatsen. Als ik zo door dit schrift heen blader zie ik de meeste mensen weer zitten. De meesten op een vaste plaats en ook meestal in dezelfde mis. Verder had je nog de 'armenbank'. Voor deze plaatsen hoefde je niet te betalen. Ik zal je hierover eens een leuk verhaal vertellen. In deze armenbank zat iedere zondag stevast iemand, ik zal zijn naam niet noemen, die me onder het collecteren wenkte en me dan een kwartje gaf om een kaars op te steken voor de heilige Antonius. Voor hetzelfde geld kon deze man voor een stuiver op een betaalde plaats gaan zitten, maar hij prefereerde een plaats in de armenbank. Dit bedoel ik nu met gezelligheid die bepalend is voor de sfeer.

Ziekenbeurs

Ik zal nooit vergeten dat pastoor Noordam op weg naar een zieke zijn ziekenbeurs, waarin hij zijn hostie bewaarde, was verloren op het kerkplein. Juffrouw Van 't Hart, die met haar klas naar de kerk was geweest, ontdekte het. Zij zei tegen de kinderen 'Vlug kinderen op jullie knieën rond de ziekenbeurs.' Ondertussen waarschuwde zij mij, en ik op mijn beurt de pastoor. Ik zie de kinderen

nog naar de ziekenbeurs staren als ware die uit de hemel komen vallen. Wat juffrouw Van 't Hart betreft herinner ik me verder nog dat als ik haar tegenkwam met een rij kinderen deze altijd zeiden 'Dag Gerrit', want zo kenden zij mij immers. Juffrouw Van 't Hart op haar beurt zei dan 'kinderen, jullie moeten 'dag koster' zeggen. Voor de rest van de rij was het dan 'dag koster, dag koster.' Kwam ik hen later dan weer tegen zonder haar dan was het weer 'Dag Gerrit!'

Oranjecomité Gerrit & Piet Verburg (1979)

Oranjecomité

Niet alleen blinkt Gerrit Hoogenboom uit in het vertellen van leuke verhalen, ook organiseren gaat hem goed af. Want naast het oprichten van de dragersvereniging, een collectantencollege, een reisbureautje voor bedevaartgangers, had hij ook zijn aandeel in het tot stand komen van het Oranjecomité. 'Hoe dat precies gegaan is? Aanvankelijk was er alleen de kermis, welke van de gemeente uit werd georganiseerd. Op een keer, onder het ophalen van de huur, zei Ab Meijer 'vind je het nou ook geen dooie boel in De Kwakel?' Eigenlijk vond ik dat ook wel. Met een gekke bek zeg ik 'Zorg jij nou maar voor een paar mensen dan richten we meteen een comité op.' Dezelfde middag leende ik de schoolbel en reed al bellend

op mijn fiets door het dorp: 'Dames en heren! Komt dat zien, woensdagmiddag volksspelen.' In het begin waren de spelen altijd op woensdagmiddag, later kwam de optocht meer op de voorgrond. De optocht voor kinderen is daarentegen vanaf het begin hetzelfde gebleven.

De Kwakel 400 jaar 1976

Of we wat aan het 400-jarige bestaan moeten doen? Natuurlijk! Op de eerste plaats moet de kermisoptocht erop ingesteld zijn. Bijvoorbeeld van de eerste boeren tot de kwekers nu. Of van de eerste drie tuinen tot het Veengat. De invasie van de Langeraarders en de Veeners zou het ook goed doen. Verder zou een revue mischien ook leuk zijn. Ik denk hierbij aan het veertigjarige priesterfeest van pastoor Noordam, dat indertijd op het schoolplein werd opgevoerd. Maar dit is een zaak voor het Oranjecomité, waarvan ik nu slechts nog 'erelid' ben. Verleden jaar heb ik namelijk samen met Kees van Zaal (de melkboer) bedankt. We waren toen 25 jaar actief lid geweest en vonden dat het tijd werd om een ander een kans te geven. Prompt werden we beide erelid gemaakt.

(Dit interview kwam uit het parochieblad De Brug, 1976)

KBO & Dimogro (1979-1998)

Donateurwerving, daar was Gerrit een kei in. Hij kende natuurlijk iedereen in het dorp en maakte ze lid van de KBO. Eind 1979 had hij een bestand opgebouwd van 400 donateurs. Hij trad tevens toe tot de feestcommissie van het 25-jarig bestaan van de Katholieke Bond van Ouderen. In 1986, na het overlijden van zijn vriend en voorzitter Kees van Zaal van de KBO, is hij even interim voorzitter geweest.

Op latere leeftijd gingen Gerrit en zijn vrouw Paula op volksdansen, de naam van de club heeft Gerrit verzonnen "Dimogro" (Dinsdagmorgengroep). De volksdansgroep o.l.v. Corrie Zandbergen werd zeer enthousiast opgepakt en opgericht 5 oktober 1982. De ouderen kwamen zo in beweging, bleven in conditie en bleven niet achter de geraniums zitten. De volksdansgroep is ruim 25 jaar actief geweest in de oude kleuterschool en het dorps huis.

Pauselijke Onderscheidingen (1987-1995)

Gerardus Anthonius Hoogenboom kreeg op 20 maart 1987 (71 jaar) de eerste pauselijke onderscheiding, de "Bene Merenti", van de bisschop van Haarlem uitgereikt. Een medaille met oorkonde voor zijn verdienste voor de Rooms Katholieke kerk. De tweede pauselijke onderscheiding was de "Pro Ecclesia et Pontifice", uit-

Pro Ecclesia et Pontifice & Bene Merenti

gereikt op 21 juli 1995. Gerrit was al 79 jaar en zeer onder de indruk van beide onderscheidingen van de bisschop van Haarlem voor zijn verdiensten voor de kerk. Gerrit was zeer trots op deze twee onderscheidingen, alleen liep hij daar niet mee te koop. Daar was hij als sociale man veel te bescheiden voor.

Kermisboek (1994)

Het Kermisboek kwam uit in december 1994. Gerrit Hoogenboom, erelid van het Feestcomité, schreef het voorwoord. De officiële doop geschiedde in Café Simple. Wie zou dat nu beter kunnen doen dan de oudkoster? Gerrit ontving het eerste exemplaar uit handen van de makers en was zeer vereerd dat hij het ten doop mocht houden. Alleen dit keer niet met wijwater, maar met bruisende champagne. Hij sprak hierna de mensen toe op zijn bekende humoristische wijze als dorpsomroeper. Dat was het dorp wel gewend van Gerrit, “De Vrolijke Koster”.

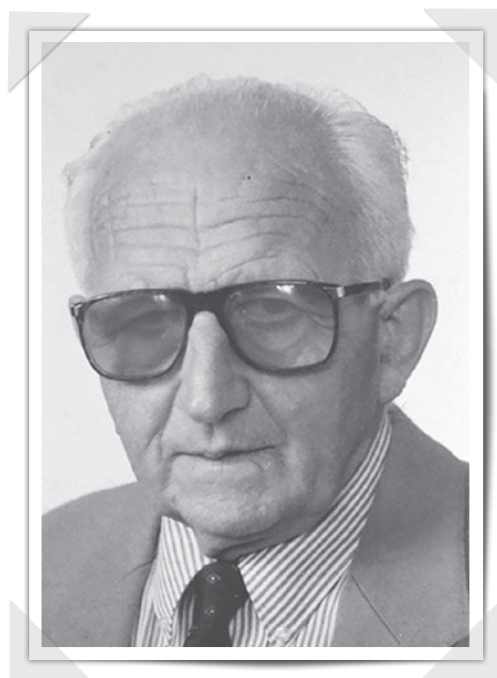
Gouden huwelijk 50 jaar (1997)

Gouden Huwelijk (1947-1997)

Gerrit en Paula vierden samen hun 50-jarige ‘Gouden Huwelijk’ in januari 1997 met kinderen en kleinkinderen. Na een gezongen mis was het groot feest bij Leenders tot in de kleine uurtjes.

Rust in Vrede (1999)

In 1998 kwam er slecht nieuws over zijn gezondheid, de diagnose was prostaat- en darmkanker. Hij heeft het hier heel moeilijk mee gehad en zijn laatste weken waren erg zwaar. Gelukkig voelde hij zich gesterkt met zijn geloof. In de laatste week zei hij: ‘Ik probeer steeds die trap op te klimmen, maar ik donder er steeds weer af.’ Nadat hij de laatste sacramenten der zieken had ontvangen, had hij er vrede mee. De pastoor van Nes a/d Amstel kwam voor de laatste zegening. Kwam hij toch nog even zijn bed uit om de boel wel even goed te regelen! Hij gaf nog een standje weg aan zijn familie omdat de kaarsen nog niet aangestoken waren. De perfectionist. Tot het einde toe alles zelf in de hand houden.

Gerrit Hoogenboom (1994)

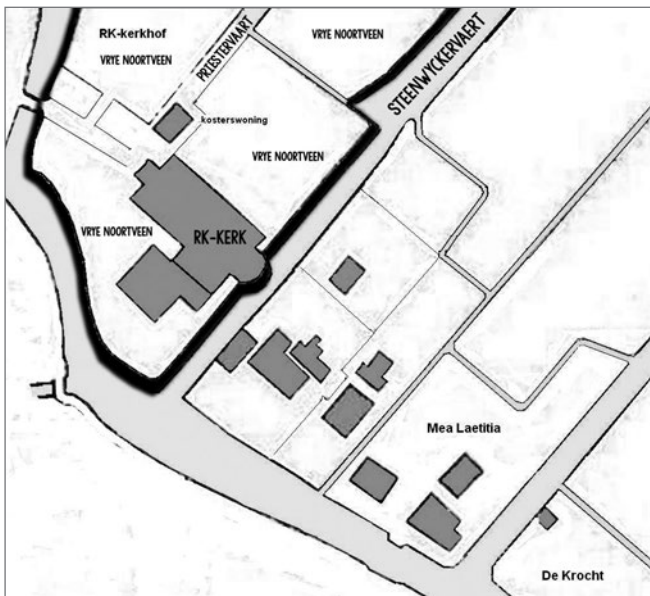
Hierna ging zijn ‘eigen kaarsje’ uit en hij overleed op 83-jarige leeftijd op 8 november 1999. Gerrit had zoveel meegemaakt met begrafenissen, dat hij zelf het liefst gecremeerd wilden worden. Hij moge rusten in vrede. Zijn echtgenote Paula Hoogenboom-Klijn is op 23 oktober 2007 overleden. Nu zijn ze boven weer verenigd.

(Met dank aan de familie Hoogenboom voor de foto's en de informatie)

R.K. KERKHOF DE KWAKEL 200 JAAR (1819-2018)

Lambertus Gerardus Pullen, geboren in Amsterdam, werd in 1808 benoemd tot pastoor in De Kwakel. Vóór zijn benoeming in De Kwakel was Pullen pastoor in IJpendam. In 1816 kreeg de Kwakelse Kerk een altaar aangeboden door pastoor Willem van Tellingen uit Vinkeveen. Voorwaarde voor deze gift was wel dat aan de gever tot aan 1866 jaarlijks 32 keer de mis werd opgedragen. Vrijheid van godsdienst maakte het o.a. ook mogelijk om een eigen katholiek kerkhof in te richten. Tot dan werden de overledenen begraven in, of bij, een door de Staat erkende protestantse kerk. Voor de Kwakelaars was dit de protestantse kerk van Kudelstaart, nabij het huidige Vrouwentroost.

Kerkhof in het Vrye Noortveen (1842)

R.K. Kerkhof (1819)

Onder het pastoraat van pastoor Pullen is in april 1819 in De Kwakel een eigen katholiek kerkhof aangelegd. Het bevond zich, net als de kerk, op een naastgelegen perceeltje in het 'Vrye Noortveen', dat toen formeel nog onder de gemeente Nieuwer-Amstel viel. Het was één van de eerste in onze omgeving, met als gevolg dat er uit de wijde omtrek (Uithoorn, De Hoef enz.) katholieke overledenen in De Kwakel werden begraven. Overledenen werden met de kist per vaartuig (praam) in De Kwakel afgeleverd, want wegen ontbraken of waren nauwelijks begaanbaar. De enige weg was over het oude Kwakelsche Pad (nu de Boterdijk) en was eigen-

lijk ongeschikt voor zo'n rouwstoet. Het had veel smalle draaibruggetjes en de vele kuilen in het oude ongelijke pad schudden de kist met paard en wagen dan behoorlijk door elkaar. Bij de inwijding van het kerkhof hield Severus Utberg, pastoor van Zevenhoven, een feestpredicatie. Anna Maria Greve (overleden 4-7-1819) uit Nes a/d Amstel was op 8 juli 1819 het eerste lijk dat op het Kwakelse kerkhof werd begraven. De uitvaartplechtigheid maakte op haar broer Augustinus Greve een diepe indruk. Dat resulteerde erin dat hij in 1820 een RK-kerkhof in de Nes en de Zwaluwenbuurt liet aanleggen. Pastoor Pullen is op 29 mei 1823 overleden en de 31e begraven als eerste pastoor in De Kwakel op het eigen kerkhof. L.G. Pullen was pastoor in De Kwakel van 1808 tot 1823.

Kerkhof Uithoorn (1864)

Gelukkig kon men vanuit Uithoorn bij de sluis pal achter de kerk in de boot stappen die het gezelschap over het Zijdmeer en de Kleine-Drecht naar de kerk op de driesprong in De Kwakel bracht. Het was dus niet gemakkelijk voor de gelovigen die woonden langs de Amstel en Kromme Mijdrecht van Amstelhoek en Menno-nietenbuurt tot en met De Hoef. Deze parochianen, die onder Uithoorn vielen, werden in De Kwakel begraven. In 1864 kreeg Uithoorn zijn eigen R.K. kerkhof aan het Zijdenveld (Zijdelhofje), waar ze een eigen plaats kregen vlakbij hun parochie.

Dodenakker zakt (1872)

Al direct na zijn aankomst in De Kwakel, 26 april 1872, valt de nieuwe pastoor Cornelis Vasse de slechte toestand van het kerkhof op. De veenaarde, die destijds ter verhoging was aangebracht, was zover ingeklonken dat her en der zelfs de lijkkasten zichtbaar waren. Het uit 1819 daterende kerkhof was een van de eerste katholieke begraafplaatsen in deze omgeving en moest als gevolg van de grote toeloop uit de wijde omtrek dan ook al snel uitgebreid worden. Later kwamen er meer katholieke kerkhoven, zoals in Uithoorn. Het aantal begrafenissen nam daarmee weer af en beperkte zich tot de eigen Kwakelse parochianen.

In 1872 is een van de eerste acties van pastoor Vasse de opknappbeurt van het kerkhof. Een speciale collecte moest de financiële middelen leveren om het arbeids-

loon te betalen. Johannes Leenders van de Boterdijk was veenman van beroep en stelde de benodigde veengrond ter beschikking en de graszoden om de hellingen te beleggen. Wat de gratis aangeboden veengrond en graszoden betreft: in die jaren was men volop bezig met de voorbereidingen van de inpoldering van het Legmeerplassengebied. Alle nog aanwezige legakkers moesten voortijds worden afgegraven en weggebaggerd. Het was dan ook een gouden handel in die tijd. Immers, na het droogmalen zouden achtergebleven veenbulten veel meer werk geven om te verwijderen en daarmee kostbaar. Johannes Leenders woonde destijds op de witte boerderij 'Door Gods Zegen' aan de Boterdijk 66 (nu 130) ter hoogte van de Hondenbuurt. Interessant is, wat pastoor Vasse schreef over het wegzakkende kerkhof. Hier is de volledige oude tekst uit die tijd:

In het jaar 1819 werd in deze gemeente aangelegd een R.C. bijzondere begraafplaats*. Een der eersten in deze omstreken en die later nog werd vergroot om het groot aantal lijken die van heinde en ver werden aangevoerd om hier te worden begraven. Doch bij mijn komst den 26e april 1872 bevond zich het kerkhof, vooral door het krimpen der veenaarde, waarmede het was opgehoogd, in zeer slechte toestand. Het was geheel weggezakt tot den beganen grond, zoodat op verscheidene plaatsen de lijk-kisten zichtbaar werden. Verbetering en ophoging was derhalve noodzakelijk. Het Vrye Noortveen was slappe veengrond en zakte regelmatig, dat de kisten dreven in het water. Er moest duidelijk elke keer verhoogd worden met grond en bagger. Een collectie werd gehouden bij de parochianen en met die gelden werd het arbeidsloon betaald, terwijl de veenaarde ons goedwillig zou worden afgestaan door Johannes Leenders Sr., veenboer wonende aan de Boterdijk. Na machtiging te hebben aangevraagd en bekomen van den Weledelachtbare Heer Tak, burgemeester van den Uithoorn ter royering der lijken, werd 1872 een begin gemaakt met de ophoging van het gansche terrein, dat voor begraven was bestemd. Met veenaarde werd het opgehoogd, terwijl de glooiende hellingen werden belegd met graszoden – ons door bovengenoemden J. Leenders ook geschonken – en de paden zwaar met grove tegels werden begrind, zoodat de R.C. Begraafplaats nu een sieraad is geworden voor de parochie. Omdat onze parochie ook in de toekomst, wanneer er een nieuwe kerk gebouwd zal worden, haar landelijke karakter wil behouden, menen wij aan de bestaande bepalingen te moeten vasthouden.

*(R.C.: Rooms Catholiek, later werd er R.K. Rooms Katholiek geschreven)

Priestergraf uit 1891 (2012)

St. Godefridus (1947)

Het dragen van een overledene was vóór 1947 een zogenaamde 'burenplicht': na een sterfgeval moesten aan beide zijden 4 burens de overledene naar de kerk en het kerkhof dragen. De koster regelde dat tegen een vergoeding. Na de oorlog waren er steeds meer mensen verhinderd om hun burenplicht te doen en dan moesten zij zelf een ander tegen betaling aanstellen. Deze mensen probeerden er zo netjes mogelijk uit te zien. Sommigen hadden of leenden weer van iemand anders een hoge hoed, de één soms hoger dan de ander, maar de kostuums waren alle verschillend. Ook waren zij dit werk niet gewend en de koster moest soms zijn stem verheffen bij het uit huis dragen en op het kerkhof om aanwijzingen te geven. Dat maakte het allemaal erg rommelig. In maart 1947 werd door de heer Godefridus Voorn als bestuurslid van de L.T.B. (Land - & Tuinbouw Bond) een vergadering belegd met de medewerking van de K.A.B. (Katholieke arbeidersbond) en middenstand om te komen tot het oprichten van een begrafenisvereniging. De naam "St. Godefridus" is dus afkomstig van de doopnaam van de oprichter nl. Gode-

Begrafenis pastoor Heemskerk (1969)

fridus (Goof) Voorn. De andere medeoprichters waren pastoor Noordman, hoofdmeester Piet Graven en de koster Gerrit Hoogenboom.

Noorddammerweg (1959)

In 1959, precies 140 jaar nadat het Kwakels kerkhof was aangelegd, komt er bij het kerkbestuur St. Jans Geboorte een brief van de gemeente Uithoorn over de aanleg van een nieuwe begraafplaats aan de Noorddammerweg. Het kerkbestuur kan zich met de plannen van de gemeente niet verenigen. Het bestuur heeft het volgende schrijven tot de gemeente gericht: “In antwoord op uw brief van 28 juli 1959, voor de aanleg van een nieuwe begraafplaats, richt ik het volgende schrijven. Volgens het kerkelijk wetboek ten eerste behoort iedere parochie, evenals eigen parochiekerk, ook ’n eigen kerkhof te hebben. De naam kerkhof duidt ook op de nauwe betrekking tussen kerk en de begraafplaats. De gelovigen zullen op ’n dichtbij zijns kerkhof meer bezoek brengen om voor de overledenen te bidden. Ook kunnen de kerkelijke plechtigheden gemakkelijker in aansluiting op de uitvaart geschieden.” Het Kwakelse kerkbestuur gaf dus een negatief advies voor één begraafplaats. De Kwakel wilde zelfstandig blijven.

Toekomstige begraafplaats Noorddammerweg (1964)

Algemene begraafplaats (1965)

Na de oorlog breidde de gemeente Uithoorn zich flink uit met nieuwbouw en nieuwe inwoners. Het aantal steeg van 4000 naar ruim 20.000 inwoners en die mensen moesten in de toekomst ook een eigen plekje krijgen in Uithoorn. De kerkhoven bij het Zijdenveld en bij de Thamerkerk waren vol en veel te klein. Daarom besloten het gemeentebestuur en de besturen van de kerken in Uithoorn tot de inrichting van een ‘algemene begraafplaats’ aan de Noorddammerweg, nabij de provinciale weg, die uiteindelijk in 1965 is aangelegd. Vanaf dat jaar is er nog een enkele maal een begraaf-

Kerkhof De Kwakel (2004)

nis geweest op de twee oude kerkhoven. In 1967 waren beide kerkhoven gesloten.

In 1967 bestaat de vereniging St. Godefridus 20 jaar en in de bestuursvergadering werd nieuwe kleding in het vooruitzicht gesteld. Er werd ook voorgesteld om naast het pad bij het kerkhof graszoden te leggen, omdat men elke keer vuile schoenen kreeg door de modder.

Grote opknabbeurt (1982-1992)

In jaren tachtig werd de oude bomenrij langs de slootkant van het kerkhof gerooid en het kerkhof flink uitgebreid met 6 meter, door het recht te trekken. De bomenrij werd vervangen door een nieuwe rij coniferen die altijd mooi groen blijven. Het kerkhof werd aan de linkerkant geschud en dat gaf weer heel veel ruimte voor de komende jaren. In die tijd waren er nog familiegraven op het kerkhof, zulke graven hebben recht op 25 jaar. Als de ruimte niet nodig is, blijven de graven gewoon liggen. Er lagen familiegraven van al ruim 30 jaar, die werden dan geschud. Zo kwam er weer ruimte om andere mensen ook een mooie plaats te geven. Rond 1985 besloot men om geen familiegraven meer toe te staan. De reden daarvan was dat het anders het imago van een elitebegraafplaats zou krijgen. Iedereen is gelijk, was het motto en op deze manier werd de beperkte

ruimte beter benut en toegankelijk voor iedere parochiaan. Niet iedereen was het er overigens mee eens, maar het was noodzakelijk. Schudden wordt meestal na ca.10 jaar gedaan, door vrijwilligers en een gespecialiseerd professioneel bedrijf. Alles gaat in goed overleg en met veel respect voor de overblijfselen der overledenen.

Kerkhof 200 jaar (2019)

Het Kwakelse kerkhof heeft in de loop der jaren zijn waarde voor de Kwakelse gemeenschap wel bewezen. Het is een gedenkplaats waar mensen waardig afscheid kunnen nemen van hun dierbare. Een plekje ook om terug te kunnen komen om een bloemetje of plantje neer te zetten en een kaarsje op te steken. Speciale dank hiervoor gaat uit naar alle vrijwilligers, óók die van weleer, die het kerkhof en de kerktuin elke week onderhouden, vrijwilligers die "Toen & Nu" hun mooie werk hebben uitgevoerd. Waar een klein dorp groot in kan zijn, het altijd willen helpen van de medemens. Het Kwakelse gezegde 'Voor Mekaar, Met Elkaar' gaat ook hier weer op!

(Met dank aan: Het kerkbestuur van de St. Jans Geboortekerk, Jeroen van Doorn (Kudelstaart) en de Stichting Oud Uithoorn-De Kwakel voor hun archiefmateriaal)

KERKHISTORIE DE QUAKEL (1576-2018)

In de zestiende eeuw stonden roomsen en protestanten recht tegenover elkaar: de Reformatie. De roomsen hielden openlijk vast aan het oude geloof en de Quakelaars gingen naar de roomse kerk te Vrouwentroost (Kudelstaart). Na de Reformatie ging deze roomse kerk over naar de hervormers (protestanten). In 1573 kwam er een verbod op het uitoefenen van de roomse eredienst en moest de roomse kerk onderduiken om aan vervolging te ontkomen. Her en der werden er in die jaren door rondtrekkende papen (priesters) roomse diensten gehouden in huizen en boerderijen. Uiteindelijk leidde dit tot vaste plaatsen en daarna tot schuil- en schuurkerken. Een van de vaste plaatsen was het uiterste stukje Hollands grondgebied, Het 'Vrije Noortveen'. Dit lag als een soort wig of taartpunt in het aangrenzende Utrechtse Stichts grondgebied. Het gehucht De Quakel is in 1576 gesticht rondom de oude Quakel (een hoge loopbrug) over de Kleine-Drecht. Aan die brug, van veraf al te zien in het polderlandschap, heeft het dorp zijn naam te danken.

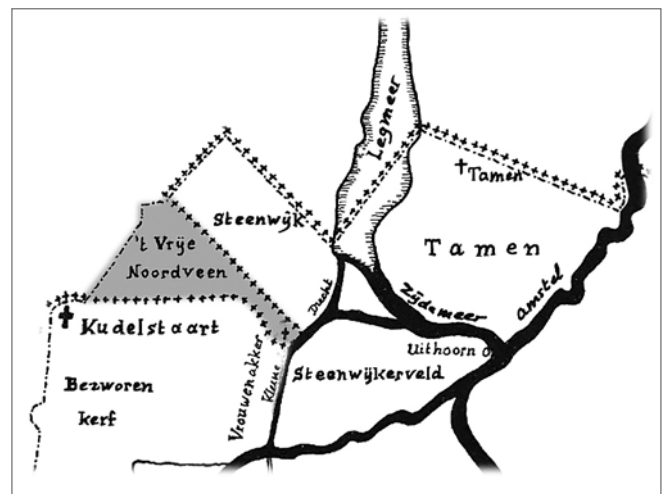

Oude kerk in Vrouwentroost (ca.1570)

Het Vrije Noortveen (1612)

Het is zeker dat er rond 1600 in De Quakel een schuilkerk heeft gestaan. Wanneer de parochie is gesticht en stond, is niet precies bekend. Het is bijna wel zeker dat dat het uiterste puntje van het 'Vrije Noortveen' was, ongeveer de plaats waar de huidige kerk staat. Priester Nicolaas van de Polder (de Apostel van Amstelland) stichtte daar in 1612 een illegale roomse kerkgelegenheid. Hij ging in zijn woning (kerk) verboden roomse diensten houden. Deze plek was heel bewust en tactisch gekozen.

Bang voor de schout waren zij niet. Dat hoefden zij ook niet te zijn, want in De Quakel was iets bijzonders aan de hand. Op het zuidelijke uiteinde van de 'Vrije Noortveen' (Hollands gebied) stond "het Roomsche Kerkje". Het 'Vrije Noortveen' behoorde toe aan de Graaf van Holland (het gerecht Nieuwer-Amstel, nu Amstelveen). De rest van het dorp behoorde toe aan de Bisschop van Utrecht (de Sticht). Dus moest de Amstelveense schout (Hollands gebied) optreden wanneer de verboden katholieke godsdienst tóch werd beleden. In 1635 kwam hij naar De Quakel, maar tegen een grote groep onwillige roomse boeren kon hij met zijn "rakkers" niets uitrichten." De slimme roomse boeren legden planken over de sloot en vluchtten zo naar Stichts gebied, waar de bisschop de baas was. De Amstelveense schout liet het dan maar toe, die had geen zin in ruzie met de fanatieke roomse Quakelaars. Het rooms katholieke geloof was verboden door de staat, het protestantisme was de officiële godsdienst van de staat.

Het Vrije Noortveen (ca.1600)

De Bataafse Republiek (1795)

Vanaf 1780 was het al een roerige tijd tussen de 'oranje klanten' (prinsgezinden) en de 'Keezen' (patriotten). Ook onze omgeving (zo dicht bij Amsterdam in het grensgebied tussen Holland en Utrecht) ontkwam niet aan militair vertoon en andere oorlogsgevolgen. De strenge winter van 1795 maakte aan deze slepende machtsstrijd uiteindelijk een einde. Onder aanvoering van Generaal Pichegru trok begin januari het Franse leger, tezamen met de naar Frankrijk gevluchte Hollandse

patriotten, de bevroren rivieren over Nederland in. De 18e van die maand januari vluchtte Willem V en kwam Nederland in Franse handen. De ‘democratie’ werd ingevoerd en Nederland ging de Bataafse Republiek heten. Het moet een hele verademing geweest zijn, toen in 1795 de Bataafse Republiek werd uitgeroepen, met als basisbeginselen “VRIJHEID, GELIJKHEID en BROEDERSCHAP”. De bevoorrechte positie van de gereformeerde kerk (vanaf dan Hervormd geheten) verdween. De met meerderheid van stemmen gekozen burgerlijke overheid kreeg het nu voor het zeggen, en nog belangrijker: ‘Yder mensch heeft het regt van God zoodanig te dienen als hij wil of niet wil. Allen zijn verkiesbaar tot alle ampten’.

Pastoor van Dijk (1790-1808)

Joannes van Dijk werd op 24 april 1790 aangesteld in De Kwakel. Op 10 juni 1790 volgde zijn officiële installatie als de nieuwe pastoor van het roomse dorp. Na de Bataafse revolutie (1795-1840) mocht het rooms-katholieke geloof weer in Holland beleden worden. Hierna werden er ook volop nieuwe kerken gebouwd in de omgeving. Hiermee kwam na ruim 200 jaar officieel een einde aan de ‘onderdrukking’ van de Rooms-Katholieke kerk. Ook pastoor Van Dijk moet dit als een keerpunt in de geschiedenis omarmd hebben. De gevolgen van deze ommekeer in de geschiedenis aan de vooravond van een nieuwe eeuw zijn uiteindelijk de basis geweest voor vele verbeteringen in De Kwakel. Zo werd het in de nieuwe situatie mogelijk de oude kerk rond 1800 te vervangen door een nieuw gebouw. Joannes van Dijk was pastoor van 1790 tot 1808.

R.K. Kerkhof (1819)

Na pastoor Van Dijk werd Lambertus Gerardus Pullen benoemd tot pastoor in De Kwakel. Onder het pastoraat van pastoor Pullen is in april 1819 in De Kwakel een eigen katholiek kerkhof aangelegd. Het bevond zich, net als de kerk, op een naastgelegen perceeltje in het ‘Vrye Noortveen’, dat toen formeel nog onder de gemeente Nieuwer-Amstel viel. Het was een van de eerste katholieke begraafplaatsen in onze omgeving, met als gevolg dat er katholieken uit de wijde omtrek werden begraven: o.a. uit Uithoorn, De Hoef en Nes aan de Amstel. Pastoor Pullen is op zijn 51e op 29 mei 1823 overleden en als eerste pastoor in De Kwakel op het eigen kerkhof begraven. Pullen was pastoor van 1808 tot 1823.

Kerk en Onderwijs (1839-1872)

In 1839 werd Andreas Bernardus Naayers als nieuwe pastoor aangesteld. Onder zijn pastoraat werd veel werk

verricht aan de kerk en de pastorie, die waren in een slechte staat. Er heerste grote armoede door de hoge waterstanden van de Haarlemmermeer en de longziekte onder het vee van de boeren. Rond 1840 begonnen zowel de protestanten als de katholieken zich te beijveren voor eigen onderwijs. Er ontstond een schoolstrijd, waarbij de overheid in eerste instantie bleef weigeren het bijzonder onderwijs (op basis van godsdienst) toe te staan en te financieren. Enige tijd later is dit bijgelegd en werd er bijzonder onderwijs toegestaan (met overheidssteun). Voor het kerkbestuur van het toen schoolloze De Kwakel was dit de aanleiding om een eigen katholieke school op te richten. Met pastoor Naayers als grote initiatiefnemer van de R.K.-school met onderwijzerswoning aan de Boterdijk in 1840. (Deze school is nu het witte huis van mevrouw Dekker in de bocht van de Boterdijk en Distellaan).

Na een heftige brief over noodzakelijk groot onderhoud in 1842 aan het Rijk kreeg pastoor Naayers goedkeuring voor het herstelwerk van de kerk. In 1844 werd de houten achterzijde van de kerk vervangen door een stenen wand met aanpassingen aan de ramen en de ingang en een deel van het interieur werd uitgebreid. De vochtige leefomstandigheden in deze contreien waren een doorlopende bron van ellende en ziekte. In 1867 (en later, in 1892) eiste zelfs cholera zijn tol onder de bevolking. Pastoor Naayers heeft het zeker niet gemakkelijk gehad in deze vervelende periode. Hij overleed in 1872 op 66-jarige leeftijd na 32 jaar het hoogste priesterambt te hebben gediend in De Kwakel.

De Kwakel beschreven in de encyclopedie van: Van der Aa, uitgegeven in 1845.

De Kwakel als gehucht vroeger tot het Nederkwartier de provincie Utrecht behoord hebbende, thans provincie Noord-Holland. Gemeente Uithoorn: een half uur West van Uithoorn, met in het centrum 33 woningen en 180 inwoners. De Rooms-Katholieken maken met de uit de buurtschappen Boterdijk (160 inwoners) en Vrouwenakker (60 inwoners), eene statie uit, welke 400 zielen telt, onder welke 200 communicanten en door ene pastoor bediend wordt. De kerk aan den Heilige Johannes den Doper toegewijd is een in 1844 grotelijks hernieuwd gebouw, met een vierkant koepeltorentje en van een orgel voorzien. Men heeft aldaar eene school, welk gemiddeld door een getal van 40 leerlingen bezocht wordt.

Bouwpastoor Vasse (1872-1891)

Cornelis Vasse werd op 12 februari 1837 te Gouda geboren. Na eerst kapelaan te Schiedam en Haarlem te zijn geweest, volgde in april 1872 zijn benoeming tot pastoor in De Kwakel. Bij iedere kerk behoort een “gedenkboek” te zijn. Dat is een boek, waarin iedere pastoor de meest belangrijke gebeurtenissen dient te noteren. Maar het is gebleken dat de ene pastoor serieuzer is dan de andere;

Pastoor Vasse

de een schrijft van alles op, de andere gelooft het wel, en schrijft alleen de allerbelangrijkste gebeurtenissen op. Ook de kerk in De Kwakel heeft een gedenkboek, en de meest serieuze pastoor was Cornelis Vasse. Hij was de 22e pastoor van De Kwakel, een voortvarend man en de Kwakelaars volgden hem graag.

De Kwakelse parochie had 382 leden. Deze pastoor heeft een lijst ontdekt van alle pastoors, die vóór hem in De Kwakel werkzaam waren.

Een van zijn eerste acties als pastoor was het aan de kaak stellen van de deplorabele staat van het kerkhof. De begraafplaats stamde uit 1819 en de veenaarde, die destijds ter verhoging was aangebracht, was zover ingeklonken dat her en der zelfs de lijkkasten zichtbaar waren. Hij zorgde voor ophoging en herstel van het oude kerkhof.

Pastoor Vasse schrijft verder: ‘Bij onderzoek is gebleken, dat de parochie in vroegere jaren zeer behoeftig was, zo zelfs dat er wel eens tijden zijn geweest dat de kerk en pastorie zo bouwvallig waren, dat de gemeente enige tijd zonder pastoor was, en bleef totdat door algemene bijdragen de allernoodzakelijkste reparaties waren aangebracht.’ De armoede in het dorp werd vooral veroorzaakt, doordat de landerijen vaak in de wintermaanden overstroomd werden door het water van de Haarlemmermeer. (Later, toen de Haarlemmermeer in 1852 droog gemaakt was, en toen in 1875 de droogmakerij van de Noorder-en Zuiderlegmeerplassen was begonnen, werd de parochie veel welvarender. De inpolderingswerkzaamheden brachten veel werkgelegenheid en daarmee geld in het laatje. De in aanleg zijnde Legmeerpolders haalden ook De Kwakel uit zijn isolement door de komst van nieuwe doorgaande wegen, zoals de Boterdijk en de Drechtdijk in 1885)

In de kerkbestuursvergadering van 16 november 1872 pleitte pastoor Vasse dan ook voor de bouw van een nieuwe kerk met toren en pastorie. De kerk was wel netjes onderhouden, de pastorie was bouwvallig en de kerk veel te klein voor de parochie. Hij deed een voorstel voor de bouw van een nieuwe kerk. De veel grotere kerk zou wat verder naar achteren komen te staan, maar er was te weinig ruimte. Om het kerkterrein te verruimen moest eenvoudigweg een stuk van de langs het kerkterrein gelegen sloot (de Priestervaart) worden gedempt. Een ander probleem was dat eerst de oude kerk en pastorie dienden te worden gesloopt om de nieuwe te kunnen bouwen. Niet alleen de Kwakelaars waren tijdens de bouwperiode zodoende verstoken van een kerk, maar de pastoor diende zolang ook vervangende woonruimte te vinden.

Cornelis Vasse werd daarom de bouwpastoor voor de nieuwe kerk. Na langdurige beraadslaging besloot men om een inschrijvingslijst op te maken teneinde daarop ‘alle hoofden der huisgezinnen en inwonende dienstboden te laten tekenen hunnen bijdragen ’s jaarlijks durende ten tijde van 10 achtereenvolgende jaren, om daaruit dan te kunnen afleiden of men tot den bouw zou kunnen overgaan.’ De pastoor met één zijner kerkmeesters ging, nog in diezelfde maand, bij ieder ter intekening en de uitkomst bewees dat alle parochianen met den nieuwen bouw zeer waren ingenomen daar bijna niemand zich onttrok en de som der bijdragen ruim 2.200 gulden ’s jaarlijks bedroeg. Daarop werd dan ook tot de bouw besloten.

Evert Margry (1872-1873)

Dan wordt beschreven hoe de pastoor en het kerkbestuur naar Stompwijk zijn gegaan, waar een nieuwe kerk in aanbouw was. De Rotterdamse architect van deze kerk was E.J. Margry. Het kerkbestuur was zo verrukt over deze kerk-in-aanbouw te Stompwijk, dat het dezelfde architect de opdracht gaf, om de tekeningen te maken voor een nieuwe kerk in De Kwakel.

Evert Margry

Slappe veengrond

De begroting voor de bouw van de kerk bedroeg de som van 62.000 gulden. Maar er kwam nog een bedrag van 3.500 gulden bovenop ‘omdat de pastoor in het belang der kerk, (om het wegkrimpen van den grond in deze streken), de gehele kerk onderheid wilden hebben.’ Eén van de kerkmeesters maakte bezwaar tegen de grootte van de uitgaven, maar de pastoor wist hem uiteindelijk te overtuigen, dat de ‘begrotingssom onze krachten niet te boven ging.’ Op 20 juni 1873 werden op verschillende punten proefpalen geslagen en het heiblok werd getrokken door mannen van de parochie, die zich in groten getale vrijwillig daartoe hadden aangeboden. Men bevond dat palen van 12 meters lengte ruimschoots voldoende waren tot fundering der kerk. We komen ook het verlot tegen dat Gedeputeerde Staten der provincie Noord-Holland heeft gegeven ‘tot de bouw van een nieuwe kerk op een afstand van 8 meter van de bijzondere begraafplaats of van 14 meter van het werkelijk voor begraven bestemd terrein.’

Noodkerk (1873-1875)

Sippe Heeres Hendrikse

In 1873 was er toestemming voor de bouw van de neogotische kerk in De Kwakel. Er werden vijf aannemers uitgenodigd om in te schrijven voor de nieuwe kerk. Het was een Kwakelse aannemer, Sippe Heeres Hendrikse, die het laagste was, en aan hem werd de bouw van de kerk gegund. Hierna

volgt er een uitvoerige beschrijving van alle bouwwerkzaamheden. Er werd eerst een noodkerk neergezet, waarna aannemer Hendrikse de oude kerk sloopte en de nieuwbouw van de kerk zou uitvoeren voor een bedrag van 65.000 gulden. ‘Een der parochianen, Alida Verhoef, bood aan de pastoor gratis hare woning en leegstaande boerderij “Mea Laetitia” (Mijn Vreugde) aan tot voorlopige pastorie en tevens het terrein achter hare woning gelegen tot opbouw der noodkerk, die daardoor met de noodpastorie kon worden verbonden, onder slechts deze enkele voorwaarde, dat haar in de nieuwe kerk gratis een plaats naar haar keuze werd afgestaan.’

Alida Verhoef

Aaltje was een voorhuwelijkse dochter van Claasje Verhoef (1799/1861), de tweede vrouw van Pieter Könst

(overleden 1846). Na Pieter zijn overlijden huwde weduwe Claasje Verhoef in 1851 met Klaas van der Klugt (overleden 1854) en nam zodoende haar voorhuwelijkse dochter Aaltje mee naar de boerderij aan de Boterdijk. Via vererving (Klaas van der Klugt had zelf geen nakomelingen) werd Aaltje Verhoef uiteindelijk eigenaresse van het boerderijerf “Mea Laetitia”. Aaltje was verder niet gehuwd en woonde alleen in de boerderijwoning, de rest van de oude stal en schuren waren niet meer in gebruik en in slechte staat. Deze maakten toen plaats om een houten noodkerk neer te zetten. De heren Pieter Könst (Vrouwenakker) en Klaas van der Klugt (Boterdijk) waren goede bekenden van elkaar en beiden niet onbemiddeld door hun grote veenderijbedrijven. Beide heren waren in hun actieve jaren dan ook belangrijke vertegenwoordigers in het kerkbestuur. Het is dan ook niet zo vreemd dat later ook Aaltje Verhoef haar aanbod deed om haar huis als tijdelijke pastorie te gebruiken.

Neogotische kerk (1873-1875)

De bouwstijlen van de kerken zijn middeleeuws, de tijd van de R.K. Kathedralen. Romaans- en Renaissancestijl mengeling, halfronde bogen als ramen, baren van zuil tot zuil. De belangrijkste neogotische kerkarchitect was Pierre Cuypers Sr. (1827-1921). In de eerste fase van zijn loopbaan liet hij zich inspireren door de vroege en rijpe Franse gotiek van de dertiende eeuw, aangepast aan de Nederlandse omstandigheden. Een van de begaafde en meest productieve leerlingen van Cuypers was Evert Margry (1841-1891). Hij liet zich inspireren door de neogotische kerken van Cuypers, die zijn eerste kerk ontwierp in 1860. Evert Margry uit Rotterdam kreeg de opdracht een neogotische kerk te ontwerpen in De Kwakel, na zijn staat van dienst. Hij had in Noord- en Zuid-Holland al meerdere kerken in die stijl gebouwd.

De St. Urbanuskerk van Bovenkerk (1875) was gebouwd in de neogotische stijl door de bekende architect Pierre Cuypers Sr. Hij was tevens de ontwerper van het Rijksmuseum (1885) en het Centraal Station (1889) te Amsterdam en kasteel De Haar en het centrum van Haarzuilens (1892). De St. Urbanuskerk in Nes aan de Amstel (1891) was de eerste kerk van zijn zoon Joseph Cuypers.

Inwijding en schenking (1875)

De R.K. St. Jans Geboorte De Kwakel werd op 18 februari 1875 plechtig ingewijd door de Deken van Ouderkerk. De Kwakel kon trots zijn op zijn nieuwe kerk. In de eerste jaren na de ingebruikname werden er nog verfraaiingen aangebracht aan het interieur. Speciale

collecten brachten hier de financiële middelen voor op tafel en er konden mooie glas-in-loodramen in gemaakt worden.

Het orgel ontbrak nog, maar daarin werd voorzien door verscheidene giften, onder andere van Dirk Könst, een man met aanzien als poldermeester, eigenaar van een groot boerenbedrijf en dirigent van het zangkoor. Hij schonk in 1876 een groot bedrag voor het orgel: 2.000 gulden. Dirk Könst werd ook organist van de kerk, dit deed hij vele jaren samen met Gerrit van Rijn, de kruidenier en caféhouder van de Vrouwenakker. Het ontwerp van de gotische 'driepas' kwam ook voor in de kelken, doopvont, preekstoel, altaar en banken. De parochie van ca. 400 zielen bracht al het geld bijeen en de parochie werd welvarender. De Kwakel was in die tijd al sociaal en betrokken met elkaar.

De nieuwe St. Jans Geboortekerk uit 1875 vanaf de Drechtdijk (1900)

Met de bouwer van de kerk ging het wat minder goed. Al tijdens de bouw kwam Sippe Heeres Hendrikse al veel geld te kort. Ondanks dat het kerkbestuur aanvankelijk nog een lening gaf, liet Hendrikse zich toch failliet verklaren. Maar de bisschop gaf toestemming voor kwijtschelding van de lening. Daarmee was Hendrikse zijn bedrijf gered en De Kwakel had een prachtige nieuwe kerk.

De katholieke kerken bemoeiden zich rond 1880 met eigen roomse scholen en verenigingen tegen andersdenkenden, zoals de protestanten. De nieuwe school aan de Boterdijk (1879) was weer nodig door een groeiend inwonersaantal van het dorp. Alleen werd dat een 'openbare' school en niet alleen katholiek. De drooglegging van de beide Legmeerpolders tussen 1873-1882 maakte De Kwakel beter bereikbaar en welvarender. Pastoor Vasse was ook een stuwende kracht achter de verbetering van de Boterdijk en de aanleg van de Drechtdijk.

Het economisch tij zat flink mee in die tijd, de beide verbeterde toegangswegen werden in april 1885 opgeleverd. Pastoor Vasse heeft dit allemaal nog meegemaakt. De grote vernieuwer van De Kwakel en daarmee een belangrijke aanjager van de welvaart in het dorp, overleed op 21 augustus 1891. Deze bouwpastoor was bijna 20 jaar de herder van het dorp. Zijn lichaam is begraven in het nieuwe priestergraf op het kerkhof.

Pastoor Buys (1891-1899)

Petrus Joannes Buys, geboren in 1846 te Naaldwijk, werd de 23e pastoor van het dorp en kon het werk van Vasse voortzetten in een vrij nieuwe kerk. De Uithoornse zilversmid H.C. Sparnaay maakte in 1894 zilveren kannen voor de R.K. Kerk De Kwakel.

Boerenleenbank (1898)

De boeren hadden het niet gemakkelijk in De Kwakel en werden met tegenslagen getroffen door uitbreken van de ziekte mond- en klauwzeer. Deze ziekte is onvoorspelbaar en kan overal uitbreken. Het vee moest afgemaakt en geruimd worden. Ondanks de speciale gebeden, die deze pastoor wekelijks hield in de kerk, kon hij het ook niet stoppen. Na het luwen van de ziekte was aanschaffen van nieuw vee de enige uitweg om de veestapel weer op peil te krijgen. En daar was geld voor nodig. Op dat gebied liet pastoor Buys zich niet kennen. Onvermoeibaar spande hij zich in voor het oprichten van een lokale bank. In februari 1898 werd de plaatselijke "Coöperatieve Boerenleenbank" opgericht (nu Rabobank), grotendeels op initiatief van Kwakelse veehouders en pastoor Buys, die de nieuwe bank met een 200 gulden schonk. Pastoor Buys was ondertussen ernstig ziek geworden. Hij moest in 1899 uittreden vanwege zijn chronische keelziekte en overleed in 1900 te Haarlem. De pastoor had de kerk acht jaar geleid in De Kwakel.

R.K. Heilig Hartschool (1909)

Wilhelmus Conradus Kortekaas werd op 22 september 1899 de 24e pastoor, hij was in 1850 te Voorburg geboren. De Kwakel en Uithoorn hadden met de eeuwwisseling samen 2000 inwoners. Het gedenkboek van de Kwakelse kerk werd van 1875 tot 1906 wel bijgehouden, hierna niet meer. Medio 1905/1906 werd het fort in De Kwakel gebouwd. Dit leverde tijdelijk behoorlijk wat werkvolk van buiten De Kwakel op, waar ook, voor zover zij katholiek waren, de kerk van mee profiteerde. De toenmalige militair opzichter luitenant-ingenieur der genie W.H. Cool was in september 1905 zo vriendelijk om pastoor Kortekaas voor de kerk op de foto te zetten.

R.K. Heilig Hartschool aan het Kwakelsepad (1912)

Onder het pastoraat van Kortekaas is in 1909 de nieuwe Heilig Hartschool of de R.C. Parochieschool aan het Kwakelsepad tot stand gebracht. Deze school had drie lokalen en er waren 48 leerlingen en het hoofd van de school was meester Despomare. De tot dan in gebruik zijnde openbare school uit 1879 aan de Boterdijk is enige tijd later gesloten wegens gebrek aan leerlingen. Pastoor Kortekaas had een hersenzwakte en stopte ermee op 28 maart 1912, hij overleed in 1919 te Dongen.

Pastoor Kortekaas

Pastoor Hafkenscheidt

Pastoor Hafkenscheidt (1912-1932)

De 25e pastoor was Joannes Julius Gerardus Hafkenscheidt en kwam uit Dordrecht. Het jaar dat de pastoor zijn intrede aan De Kwakel deed, 1912, werd de kerk aangesloten op het nieuwe elektriciteitsnet. De kerk kreeg hiermee elektrische verlichting, al stak hij af en toe nog wel een kaarsje op bij een storing. Onder deze pastoor kwam ook de 1e kapelaan Henri van Houten hem assisteren. Deze bleef maar heel kort en werd opgevolgd door Joannes Everts. Daarna kwamen nog Simon Ligthart en Henri Tabink.

De Kwakel groeit (1917-1930)

De parochie was duidelijk aan het groeien. Vanaf 1917 kwam de tuinderij in opkomst. Tuinders uit Roelo-

farendsveen en Langeraar verkozen De Kwakel als toekomstlocatie voor hun bedrijf. Velen van hen hadden al een gezin en namen met de verhuizing vrouw en kinderen mee. Rond 1920 bleek het dan ook noodzakelijk om de parochieschool uit te breiden met een verdieping, waarmee er drie extra lokalen beschikbaar kwamen. In 1930 was er nogmaals een uitbreiding nodig, nu moest echter eerst de onderwijzerswoning het veld ruimen. Elders aan het Kwakelsepad werd een nieuwe onderwijzerswoning voor Piet Graven gebouwd. Na de sloop van de oude woning konden er twee leslokalen en tot slot een gymnastieklokaal worden aangebouwd.

R.K. Verenigingen (1925-1947)

Pastoor Hafkenscheidt haalde zijn oude stadsgenoot Piet Graven naar De Kwakel en benoemde hem tot hoofd van de Heilig Hartschool. Dit was een heel goede zet van de pastoor, want Piet Graven was een duizendpoot en een sociaal persoon. Hij richtte drie zangkoren op, mannenkoor, jongenskoor (1925) en een dameskoor en zelf was hij koorleider en dirigent. Hij was medeoprichter van heel veel R.K.-verenigingen in De Kwakel, zoals: Damclub Kunst & Genoegen (1927), Mandolineclub, Toneelvereniging St. Genesius (1929), Gymnastiekvereniging DWS (1931) de Naaikrans, de Kleuterschool en Draggersvereniging St. Godefridus (1947).

Pastoor Nieuwenhuis (1932-1940)

Pastoor Nieuwenhuis

Paulus Joannes Nieuwenhuis werd op 1 juli 1932 de 26e pastoor in De Kwakel en Hafkenscheidt kreeg op die datum eer- vol ontslag. Jacobus Sijm werd aangesteld als nieuwe kapelaan en nam de taak over van Tabink. Het was een zware tijd aan De Kwakel in de jaren voor de Tweede We-

reldoorlog. Het was volop crisis en vooral de tuinders hadden het zwaar. In 1933 werd de R.K. Bond voor bloemisten, tuin, veen en landbouwarbeiders "St. Deus Dedit" opgericht. De bond vroeg om steun bij het Rijk om door deze barre tijd heen te komen. In deze periode is dan ook de trend ingezet om van groente naar sier- teelt (bloemen) over te gaan. De inval van de Duitsers in mei 1940 veranderde ineens alles, ook in het rustige De Kwakel.

Tweede Wereldoorlog (1940-1945)

Op 10 mei 1940 vielen de Duitsers Nederland binnen en op 14 mei capituleerde Nederland. De Tweede Wereldoorlog was begonnen. Pastoor Nieuwenhuis maakte dit nog maar kort mee, in juli dat jaar overleed hij onverwachts in de pastorie. In augustus werd pastoor Noordman benoemd. Hij hield het gedenkboek van de kerk weer bij, dat van 1906 tot 1940 door zijn voorgangers niet meer bijgehouden was. Hij schreef erin tot 1952, het jaar van zijn vertrek uit De Kwakel.

Pastoor Noordman (1940-1952)

Pastoor Noordman

Jacobus Joannes Josephus Noordman werd op 30 maart 1880 te Woubrugge geboren. Op 29 juli 1940 werd Noordman tot pastoor van De Kwakel benoemd en als zodanig 9 augustus 1940 geïnstalleerd. De benoeming als pastoor hield verband met de ontbinding van het Nederlandse leger na de capitulatie op 14 mei

1940. Tot dan was Noordman kolonel hoofdaalmoezenier van leger en vloot geweest.

Kerkverzakking (1940-1941)

Nog hetzelfde jaar dat de pastoor zijn aanstelling in De Kwakel had gekregen volgde er een onderzoek, ingesteld naar aanleiding van enkele scheuren die zich in de muren van de kerk vertoonden. Nadat de architect Van der Bijl, bouwkundig inspecteur van het dekenaat Ouderkerk, erop had gewezen dat de scheuren, welke zich hier en daar in de muren van het kerkgebouw vertoonden, van bedenkelijke aard begonnen te worden, en maar al te duidelijk op “ene verzakking” wezen, was er in overleg met hem een gedeelte der fundering onder het priesterkoor blootgelegd, om een inspectie ter plaatse mogelijk te maken. Deze inspectie heeft plaats gehad in augustus 1941, door de heren architecten Van Oyen, bouwkundig inspecteur van het bisdom Haarlem en Van der Bijl. De inspecteurs die het onderzoek uitvoerden kwamen tot de conclusie dat de toestand allerernstig was. Als er niet snel wat gedaan werd kon dit zelfs leiden tot het verloren gaan van het kerkgebouw. Later zou blijken dat er grote fouten waren gemaakt bij de bouw. Al in de jaren 1930 kwamen de eerste signalen dat de kerk aan het verzakken was. De heipalen waren dermate slordig gezet, dat de meeste náást de muren stonden in plaats van eronder. Het plaathout dat over de paalkoppen gelegd was ter ondersteuning van de fundering was inmiddels zover weggerot dat de muren tussen de palen

Kerkinspectie (1941) v.l.n.r. Pastoor Noordman, Burgemeester Koot, Hr. Kruit, Frans Klijn, kapelaan Cramers. In de bouwput v.l.n.r. onbekend, Willem van der Burg, met alpino onbekend, vooraan aannemer Bertus Kerkhof, erachter timmerman M.B.C. van Egmond en rechtsvoor timmerman de Horde.

dreigden door te zakken. Blijkbaar was de grondwaterstand regelmatig beneden het paalhout gekomen, waardoor er rotting optrad. Kapelaan Joannes Cramers volgde in augustus 1941 Aloysius van der Boog op.

Werk in uitvoering (1941-1943)

Het kerkbestuur wilde de herstelwerkzaamheden nog wat uitstellen, want ‘de pastoor meent goed te doen in dit verband erop te wijzen dat er grote kans bestaat, dat onze parochie zich aanzienlijk zal uitbreiden; het gemeentebestuur heeft namelijk plannen een groot aantal huizen te bouwen in de nabijheid van onze kerk, en wanneer zich dat zou herhalen, zal onze kerk, die nu amper groot genoeg is, veel te klein worden in verhouding tot het aantal parochianen.’

Kort daarna ontving de pastoor een brief van de vicaris-generaal van het bisdom. In deze brief geeft hij aan de pastoor de opdracht “zo spoedig mogelijk aan de herstelwerken der kerkfundering te doen beginnen, aangezien de architect van het bisdom uitstel niet verantwoordelijk achtte.”

Conform deze opdracht verzocht de pastoor de bouwinspecteur van het dekenaat onverwijld met deze werkzaamheden een aanvang te maken. De herstelwerkzaamheden verliepen lang niet gladjes. In 1942 bleken de ramen in de kerk door de verzakking van de fundamenteën ontzet te zijn. Ook dat vroeg om een reparatie. De pastoor informeerde het kerkbestuur op 14 juni 1942 dat er tot nu toe ‘zeer grote tegenvallers zich hebben voorgedaan.’ Op 14 maart 1943 werd dan ook besloten om in plaats van het oude altaar een nieuw altaar neer te zetten. Bijna twee jaar heeft men aan het herstel van de kerk gewerkt. In de jaren daarna was het rustig. Het orgel werd vernieuwd. Er kwam een klankbord boven de preekstoel om de verstaanbaarheid van de predikanten te verbeteren. In 1950 werd er een nieuwe luidklok geïnstalleerd.

40 jaar priester (1904-1944)

In oorlogstijd heeft pastoor Noordman veel betekend. De pastorie diende aan het einde van de oorlog zelfs als onderduikadres voor de Uithoornse burgemeester Koot, die daar ook als priester verkleed rondliep. Het werd hem te heet onder zijn voeten op het gemeentehuis. Na een paar weken kwam hij weer terug op zijn plaats. De pastoor zette zich al langer vurig in voor extra woningbouw aan De Kwakel, maar door de oorlog vertraagde dat allemaal. Het inwonersaantal in Uithoorn en De Kwakel was gestegen naar 4350 inwoners in 1943. Op

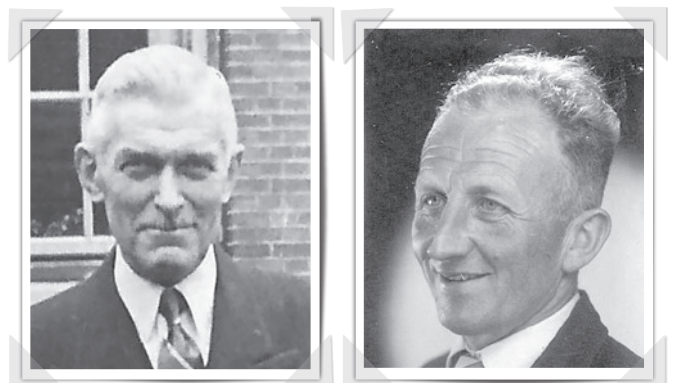
15 augustus 1944 werd het 40-jarige priesterjubiläum van pastoor Noordman gevierd. Een speciale feestcommissie had de activiteiten georganiseerd en het werd een groot succes. Hij kreeg een ridderorde, een RK-ereteken en de rang van Hoog Eerwaarde Monsieur. Hij droeg hierbij hoge priesterkleding met de bekende paarse kleur. Burgemeester Koot moest in september weer onderduiken, nu tot 5 mei 1945.

Noordman 40 jaar priester en Burgemeester Koot (1944)

Vrijheid, blijheid (1945-1952)

Na de oorlog kwam het verenigingsleven weer in beweging, de R.K. Gymnastiekvereniging DWS werd weer heropgericht, een actie van pastoor Noordman en Piet Graven. Ook de andere verenigingen kregen een nieuwe impuls. Zo werd in september 1945 de R.K. Voetbalvereniging KDO heropgericht. Beide clubs, DWS en KDO, hadden ook eind jaren twintig en begin jaren dertig bestaan. Ook nu speelde de geestelijkheid een onmiskenbare rol bij het verenigingsleven, met de pastoor of kapelaan als geestelijk adviseur.

Koster Piet Maas

Koster Gerrit Hoogenboom

Koster Maas stopte in 1947 als koster en Gerrit Hoogenboom (Gerrit de koster) nam die taak over. Hij was ook oprichter van het collectantencollege en initiatiefnemer om de Wilhelmina Vereniging nieuw leven in te blazen. In de oorlog zat hij ook met meester Graven bij de B.S.

(Binnenlandse Strijdkrachten). Zij waren de medeoprichters, met Goof Voorn en pastoor Noordman, van de Begrafenisvereniging St. Godefridus om de mensen hun laatste eer te bewijzen.

Nieuw altaar in de kerk (1943)

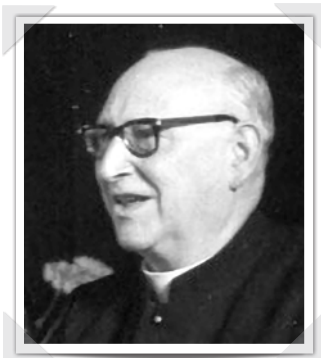
Mgr. Noordmanlaan (1948)

De lang gekoesterde wens van Noordman voor uitbreiding woningbouw was vertraagd door de oorlog. In 1947 werd er gestart met de aanleg van de nieuwe woonwijk. Daarvoor werd wel de Kleine Drecht eerst gedempt. Zijn grote vriend burgemeester Koot hielp natuurlijk met het versnellen van de vereiste vergunningen. In juli 1948 werd de eerste woning opgeleverd in de Mgr. Noordmanlaan. De goede man had De Kwakel door de oorlog heen geholpen en zijn naam was hiermee vereeuwigd in deze straat. Onder Noordman hebben heel wat kapelaans gediend en het vak geleerd: Van der Boog, Cramers, Van der Stap, Agterhof, Douwes en Steenman. In het dorp ging het versje rond over drie kapelaans “Stap maar Achterop en Douw is”.

Na een lang priesterleven in het leger en De Kwakel ging op 18 juli 1952 de sociale pastoor Noordman met emiraat. Hij was 12 jaar pastoor van 1940 tot 1952. Hij is overleden in 1957 te Geldrop en begraven door het dragersgilde op het vertrouwde kerkhof van De Kwakel. Pastoor Noordman en zijn vriend burgemeester Koot waren zeer geliefd in het dorp. De Kwakelaars droegen hen op handen.

Pastoor Versteeg (1952-1966)

Joannes Reinerus Franciscus Versteeg werd op 25 januari 1894 te Nieuwer-Amstel geboren. Op 18 juli 1952 volgde Versteeg zijn benoeming als pastoor aan De Kwakel als de 28e pastoor. Caféhouder Cornelis Pouw overlijdt in 1954. Hij schonk het pand en de grond aan de R.K. Kerk. Hij was een sociaal mens en had geen

Pastoor Versteeg

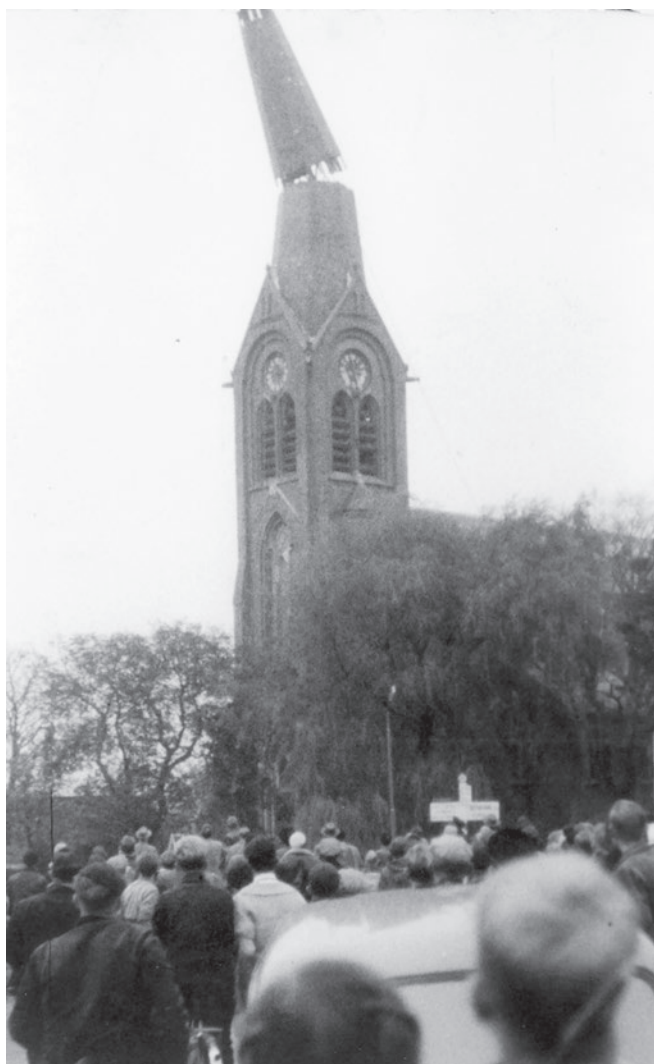
kinderen en vond dat zijn nalatenschap ten goede moest komen aan de Kwakelse gemeenschap. Dit is volledig uitgevoerd. Het café werd buurthuis “Ons Huis”, de beheerster voor de kerk werd To van Doorn met assistentie van haar vriendin Jo Vlasman. Ons Huis stond bekend als de “Nachtclub To en Jo”.

In november 1956 vond een inspectie van het toenmalige kerkgebouw plaats. Daarbij bleek, dat de toren in ‘perfecte staat’ verkeerde, maar dat de doopkapel en de Mariakapel en de elektrische geleidingen ernstige mankementen vertoonden. In 1957 werd er een comité ‘Herstelfonds Parochiekerk’ opgericht dat als doel had, gelden in te zamelen voor de financiering van de herstellkosten van de kerk. Er ging een schrijven uit naar alle parochianen waarin hun medewerking werd gevraagd. In de loop van het jaar uitte de bouwinspecteur van het bisdom opnieuw ernstige zorgen over de toestand van de kerk. Begin 1958 berichtte het bisdom aan het kerkbestuur, dat restauratie van de kerk niet mogelijk was en dat het noodzakelijk zou zijn de oude kerk op termijn geheel af te breken en er een nieuw gebouw voor in de plaats te laten komen. De naam van het herstelfonds werd gewijzigd in ‘Bouwfonds Parochiekerk’.

Spitse toren naar hooikap (1958)

Uit veiligheidsoverwegingen werd toen besloten de torenspits, die 2 jaar daarvoor dus nog zo ‘perfect’ was, naar beneden te halen en de doop- en Mariakapel te sluiten. Menig Kwakelaar zal zich het omvertrekken van de karakteristieke spits op 28 oktober 1958 nog helder voor de geest kunnen halen. De firma Koek uit Mijdrecht kwam slopen en Piet Zeestraten trok met zijn vrachtwagen met staalkabels de torenspits om. De spits viel voorover voor de ingang van de kerk en boorde zich in de grond. Hij lag zo diep in de grond dat hij er bleef liggen en er een stenen pad overheen kwam. De haan van de spits vloog volgens de verhalen het hek in van het kerkhof, waar hij bleef steken. Er was paniek over

de verzakkingen van de kerk en na het verwijderen van de spits, kwam er een soort 'hooikap' dak op. Zonde van zo'n mooie gotische kerk. Het majestueuze aangezicht van De Kwakel werd met dat stompe dak ineens ook wel "de kerststal" genoemd.

Spitse toren valt (1958)

Nieuwbouwplan (1960)

Op 26 augustus 1960 maakte de pastoor bekend dat het kerkbestuur vergunning had gekregen van de vicaris-generaal van het bisdom Haarlem. De architect J.G. de Groot werd ingeschakeld om voorlopige schetsplannen met de globale kostenberekening van de nieuwe kerk te maken. Het kerkbestuur kon hier wel mee akkoord gaan, indien de kosten hiervan niet te hoog zouden uitvallen. Voor de kosten van de bouw werd een beroep gedaan op het bouwfonds bij het bisdom, maar er moest ook een aanzienlijke bijdrage vanuit de parochie zelf worden geleverd. Er werden speciale acties opgezet om vooral ook de jongeren te betrekken bij het hele gebeuren. De financiële acties gingen jaar na jaar door en ieder jaar werd keurig rekening en verantwoording af-

gelegd aan de parochianen. Het bijeen vergaarde bedrag groeide gestaag.

De Kwakel ging door op hun vertrouwde wijze met het inzamelen van de benodigde gelden, onder meer door bijdragen uit de inmiddels opgerichte "Stichting Veiling Comité De Kwakel". Toen het totaal van het verlangde aanvangskapitaal in gestaag tempo in beeld kwam, werd de parochie verrast door een anonieme gever die garant stond voor de laatste 40.000 gulden, zodat er kon worden gestart met uitwerking tot de nieuwbouwplannen. In oktober 1960 werd de eerste Kwakelse 'kerkenveiling' georganiseerd in samenwerking met de bedenker van de veiling, voetbalvereniging KDO, dat ook een nieuwbouwplan had. De bevolking van de gemeente Uithoorn was tussen 1950 tot 1960 gegroeid naar 10.000 inwoners.

Kwakelse invloeden (1961)

Buiten het zicht van de parochianen werd op de achtergrond al hard gewerkt aan de realisatie van het nieuwe kerkgebouw. Begin jaren '60, in de jaren van plannen maken, werd door kerk- en bouwfondsbestuur een bijeenkomst belegd om aan de parochianen verantwoording af te leggen en informatie te geven over de te nemen stappen. Op deze bijeenkomst kwam o.a. de vraag op tafel: "Is het misschien mogelijk in of aan de nieuwe kerk iets echt herkenbaar Kwakels te realiseren, zoals een bruggetje of bloemen". De Uithoornse architect J.G. de Groot kreeg de opdracht om, indien mogelijk, rekening te houden met het verzoek en het gehoorde en mede op basis daarvan met een voorlopige schets te komen.

De hooikap op de kerk (1965)

Op 1 januari 1961 werden de ruwe schetsen voor de nieuwe kerk door de architect aan de Kwakelse bevolking getoond. Die was zeer verrast, want het bleek een

zeer revolutionair ontwerp dat in weinig opzichten deed denken aan de traditionele kerken zoals we er nu nog zoveel in onze omgeving zien. De reacties waren echter overwegend positief.

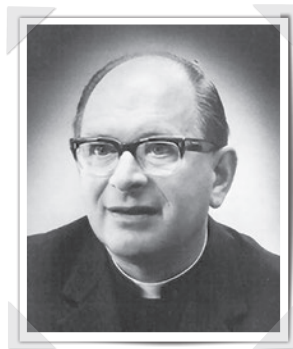
Voor het begrip “Bloemendorp” had de architect wel geraakt, maar hij stond voor de vraag hoe dat was uit te werken. Als geloofsgenoot wist hij dat de katholieke kerk juist in die jaren bezig was met het meer functioneel plaatsen van de priester bij de vieringen, waarbij die niet alleen de voorganger was, maar ook de verkondiger ván, waardoor de priester zich met het gezicht naar de kerkbezoekers moest blijven richten. Bij de uitwerking in de vorm van een (cirkelvormige) bloem zou dat maar voor de helft goed doen, want in die situatie zou een deel van de kerkbezoekers áchter de priester zitten. Een goed meedenkende collega kwam toen met de opmerking “Dan knip je hem toch door?”. Daar verder over denkende stuitte hij op het hart van de bloem. Dat hart van de bloem zou moeten staan voor de kern van het geloof en die kern moet je niet halveren. Hij bedacht de volgende oplossing: hij verwerkte in zijn ontwerp een priesterkoor dat dieper lag in het geheel. Zo creëerde hij om de kern van het priesterkoor de bloemblaadjes, die we terugvinden in de opstelling van de banken. Zo herkennen wij een deel van de bloem in de vloeroppervlakte van de kerk.

Geld inzamelen (1962-1965)

In 1962 kwam kapelaan Jozef Baas de pastoor assisteren. In mei bleek dat de parochie zelf een startkapitaal voor de nieuwbouw op tafel zou moeten leggen van 225.000 gulden. Er was door het Bouwfonds inmiddels al bijna 125.000 gulden ingezameld. Het restant van de kosten kon worden gefinancierd door middel van een renteloze lening van het Fonds voor de Kerkenbouw. Door het bouwbeleid van het bisdom bleek toen, dat met nieuwbouw zeker niet vóór 1966 zou kunnen worden gestart. In januari 1964 kondigde pastoor Versteeg zijn vertrek aan i.v.m. zijn leeftijd en om plaats te maken voor een ‘bouwpastoor’. Die werd gevonden in de persoon van pastoor Heemskerk, die ervaring met nieuwbouw had opgedaan in Nieuw-Vennep. Pastoor Versteeg ging in april 1965 op 71-jarige leeftijd met emiraat.

Bouwpastoor Heemskerk (1965-1969)

Petrus Hendricus Heemskerk werd de 29e pastoor van De Kwakel, hij was geboren op 26 januari 1915 te Lisse. Deze pastoor was zeer vooruitstrevend in het behoudende Kwakelse dorpsleven. Hij was een moderne en vernieuwende pastoor, wat niet altijd positief werd

Pastoor Heemskerk

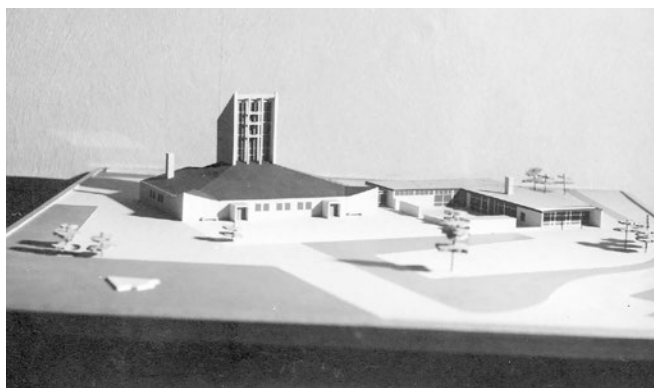
ontvangen door de parochianen. Hij hield van actie en muziek en richtte als eerste in augustus 1965 het ‘gemengde’ Zangkoor St. Caecilia op. De dirigent van het gemengde koor was de onderwijzer Gerard de Jong.

Nieuwe kerken (1965-1966)

In de jaren zestig werden nogal veel nieuwe kerken gebouwd. Het bisdom regelde de bouw van de nieuwe kerken. Elk jaar mocht er een beperkt aantal kerken worden gebouwd. Voor 1966 was het aantal te bouwen kerken geregeld. De Kwakel moest nog even wachten. Uithoorn kreeg ook moderne kerken, de Nederlands Hervormde Kerk “De Hoeksteen” werd geopend in 1965, naar ontwerp van Gerrit Rietveld. De bekende Rietveld ontwierp als stijl de nieuwe zakelijkheid (Rietveld stierf in 1964, nog vóór de opening van zijn eerste en enige ontworpen kerk). Ruimte was zijn devies, de gereformeerden waren niet gecharmeerd van dat nieuwe gedoe en bouwden hun eigen kerk “De Schutse”. De Gereformeerde gemeenschap had nu De Schutse, de Thamerkerk en de kerk in De Amstelhoek. In 1966 kwam er nog een nieuwe R.K.-kerk bij: “De Burcht”, naast de Schanskerk, die in 1962 geheel verbouwd was, ook naar ontwerp van architect J.G. de Groot.

Witte Rook (1966)

Er werd gesproken over de plaats waar de nieuwe kerk zou moeten komen te staan. Men werd het gauw eens: het terrein van en rond het bestaande gebouw. Deze commissie wilde van het kerkbestuur twee dingen weten: de zekerheid over de plannen van de gemeente om de Noorddammerweg door te trekken naar de Drecht-dijk en de cijfers van het aantal kerkgangers op een doorsnee zondag; zulks in verband met het bepalen van de grootte van de te bouwen kerk. In 1966 kwam er schot in de plannen op het kantoor van de Centrale Bouwinspectie te Haarlem. Voor het einde van het jaar moesten alle plannen zijn uitgewerkt, zodat in het eerste kwartaal van 1967 met de bouw begonnen zou kunnen worden. De kerk zou ca. 600 zitplaatsen hebben. Ook de bouw van een pastorie kon in de begroting worden opgenomen. De nieuw te bouwen kerk kwam niet voor een subsidie in aanmerking, omdat de kerk een vervanging was van een bestaande kerk en viel derhalve buiten de wet “premie kerkenbouw”.

Kerkontwerp J.G. de Groot (1967)

Medisch Centrum (1966-1967)

Bij het kerkbestuur werd in 1965 naast de bouw van de kerk voor het eerst gesproken over de gelijktijdige realisatie van een 'Gezondheidscentrum' en een 'Ontmoetingsruimte'. De architect ging met deze nieuwe opdracht aan de slag. De pastoor en de architect verdedigden de bouw van een ruimte voor gezondheidsdiensten, een bibliotheek en een vergaderruimte, maar het Fonds voor Kerkenbouw wilde daar niet aan bijdragen. In oktober 1966 kwam de architect met een ontwerpplan bij het kerkbestuur. In het plan was opgenomen de pastorie en ruimten voor gezondheidszorg, alsmede een bibliotheek. Het plan werd met grote instemming begroet.

Aanbesteding (1967)

Op 1 juni was het aanbestedingsplan klaar. Het bestuur besloot met algemene stemmen het bouwplan ongewijzigd te doen uitvoeren, dus ook de voorzieningen m.b.t. de gezondheidszorg en bibliotheek te handhaven. Het bouwen in de zomer van 1967 was zeer aantrekkelijk; dan konden het grondwerk en de betonfundering vóór komende winter klaar zijn. Voor de aanbesteding op 29 juni 1967 werden vier aannemers uitgenodigd. De laagste aannemer was de heer Ebbing uit Haarlem, met een bedrag van 770.600 gulden, hoewel hij nog ruim 100.000 gulden hoger lag dan het geraamde bedrag van de architect. In een gesprek tussen aannemer en architect kwam men tot het besluit om de aannemingsom met 50.600 gulden te verlagen, zodat de uiteindelijke aannemingsom 720.000 gulden zou bedragen. Daarbij kwamen nog de kosten

Geld thermometer (1967)

van bouwterrein, verhardingen en het slopen van de bestaande kerk en pastorie, zodat het totale kostenbedrag uitkwam op 980.777 gulden. In tijd van 30 jaar zou dit bedrag aan het bisdom moeten worden terugbetaald. De parochianen hadden 250.000 gulden bij elkaar gespaard voor de kerk. De benodigde 'eigen' bijdrage was inmiddels ruimschoots gehaald en overgemaakt aan het bisdom. Na goedkeuring van het ontwerp van architect De Groot werd in juni 1967 aan de laagste inschrijver, aannemersbedrijf Ebbing uit Haarlem, de opdracht voor de bouw gegeven, terwijl de elektrische installatie werd toegewezen aan de firma Schijf uit Uithoorn.

Kerkwerf voor de sloop (1963)

Sloop Kerkwerf (1967)

Voor de bouw van de nieuwe kerk, die achter de oude kerk kwam te staan, was het noodzakelijk, dat een aantal woningen afgebroken zouden moeten worden. Die stonden namelijk op het terrein van de nieuw te bouwen kerk. Er moest dus huisvesting gevonden worden voor de bewoners van die panden. Dat ging niet zonder slag of stoot, maar uiteindelijk is voor iedereen een passende oplossing gevonden. Hoewel de gemeente had toegezegd medewerking te zullen geven, wogen de wensen van de bewoners van de Kerkwerf het zwaarst. Zo werd een noodwoning gebouwd aan de andere kant van de sloot op een eigen tuin. En een andere kweker kreeg een ander huis op de uiterste punt van het zijn erf. Ook bij de verhuizing van de overige bewoners bleek weer de eenheid van het dorp, want de oplossing voor dit versnelde ontruimingsprobleem werd gevonden middels een privé-aanbieding. De plaatselijke timmerman Van Egmond had achter zijn materiaalloods namelijk nog een strookje grond, waarop in augustus een paar noodwoningen mochten worden gebouwd, die een uitgang kregen op de Mgr. Noordmanlaan. Hierna kon in september de sloopkogel in de oude huisjes aan de Kerkwerf om ruimte vrij te maken voor de bouwplaats van de kerk.

Start van de bouw (1967)

Op 19 oktober 1967 werd onder grote belangstelling de eerste paal geslagen door pastoor Heemskerk, vlak achter de bestaande oude kerk. Hierna volgden de fundering en de opbouw van de kerk en het Medisch Centrum. De winter werkte mee, waardoor het metselwerk van de draagmuren gestaag vorderde. Eind december lag alles op schema van de planning.

Eerste Steen (1968)

De eerste steen werd op 28 januari gelegd door pastoor Heemskerk en de deken van Ouderkerk. De tekst op de steen luidt: 'Christus die de ware hoeksteen is en aller mensen heil en behoudenis, moge in ons leven, dat in opbouw is zin geven aan deze steen van gedachtenis. Gelegd op zondag 28 januari 1968, door de hoogeerwaarde Heer H.A.C. Snelders, deken van Ouderkerk, onder het pastoraat van de zeeerwaarde Heer P.H. Heemskerk.'

Heemskerk slaat de 1e paal (1967)

Hoog(s)te punten (1968)

Op 19 april van dat jaar kon de bekende vlag in de top, een maand later, op 19 mei, werd een nieuwe klok gewijd en met de twee oude klokken uit de voormalige kerk in de nieuwe klokkentoren opgehangen. Ondertussen was de oude kerk nog steeds in gebruik voor begrafenis, huwelijken en plechtige communies. Het dorpse leventje ging gewoon door.

Op zondag 6 oktober was het dan zover: de nieuwe kerk werd voor het eerst in gebruik genomen. Het startschot van de sloop van de oude kerk was op maandag 7 oktober, de bloemen hingen nog vers aan de wand van de

Hoogste punt (1968)

oude kerk van de dag ervoor. De aannemer van de sloop was het Kwakelse bedrijf Theo Omtzigt, de nieuwe kerk stond maar 15 cm (!) van de oude af. De sloop moest heel

voorzichtig gebeuren er werd van buiten naar binnen met beleid gesloopt. De sloop van de toren is wel een mooi verhaal. De Arboret bestond nog niet. Slopers stonden met een peuk in de mond met een sloophamer te werken, zonder vangnet of touw! Het leiendak werd gewoon met het handje en panschop verwijderd. Eind oktober was de oude kerk gesloopt.

Bruidspaar Ben & Bets Plasmeijer (1968)

Opening en inzegening (1968)

De kerk werd op 21 december ingezegend door de bisschop van Haarlem, Mgr. Th. Zwartkruis. Bij de kerk was ook een Medisch Centrum gebouwd. Men wilde voor De Kwakel graag een eigen arts en tandarts, zo-

Sloop van de oude kerk (okt.1968)

dat de mensen niet altijd naar Uithoorn hoefden. De bisschop zei: 'Omdat u zelfvertrouwen heeft in de toekomst van De Kwakel, durfde u deze grote onderneming aan.' Janneke Kortenhorst droeg ook een gedicht op voor de vele parochianen die in de overvolle kerk aanwezig waren. Met een groot feest werd deze plechtigheid afgesloten voor iedereen, die zijn (bouw)steentje had bijgedragen aan deze moderne kerk.

Glas-in-loodramen (1968)

De glas-in-loodramen zijn niet alleen bij zonnig weer prachtig om te zien, maar hebben ook een diepere betekenis. De ramen aan de rechterzijde (oranje) symboliseren de ochtendstemming, met de zon die opkomt en duiven en de pauw van Tinus Duif met bomen en bladeren uit de pastorietaan. De ramen aan de linkerzijde (blauw) symboliseren de avondstemming, met de maan, een gans en nog een dier en planten. De glas-in-loodramen aan de achterzijden zijn figuratief met schitterende kleuren.

Praam en bloemen (1968)

Architect De Groot heeft er met zijn ontwerp voor het nieuwe gebouw naar gestreefd de kerk ook wat de buitenkant betreft tot het middelpunt van het dorp te maken. Bij dit streven ondervond de architect veel voordeel van het feit dat De Kwakel waarschijnlijk uit laagbouw blijft bestaan, zodat het kerkgebouw niet kan worden "verdrongen" door hoge flats. Kwakelse invloeden binnen en buiten de kerk in het ontwerp: Als u de kerk vanaf de dorpskant bekijkt ziet u een rechte lage lijn met twee omhooggerichte punten. Hierin kan je een 'praam' herkennen, een vervoermiddel over water uit de oude tijd. Het lage middendeel staat voor de laagdrempeligheid die de kerk wil uitstralen. Van beide zijden wordt dit middendeel gedragen door de twee plechten (van de praam), te weten ter linkerzijde de Mariakapel

Nieuwe kerk in gebruik (1969)

en ter rechterzijde de rouwkapel. Kijken wij verder dan zien we in het midden de hoog oprijzende klokkentoren. Deze is geplaatst recht boven de geloofskern (het priesterkoor) als uitstraling van- en gericht naar het doel van het leven. De bloemen en verdere Kwakelse invloeden hebben wij al beschreven in het hoofdstukje van 1961, bij de eerste ontwerpen. De architect is er goed in geslaagd de kerk als middelpunt in dorp terug te brengen, alleen missen wij nog steeds de oude nostalgische kerk uit 1875 met zijn spitse toren.

De Koster stopt (1969)

Koster Gerrit Hoogenboom zette zijn werk voor de kerk stop toen hij van werkkring veranderde en in Amsterdam als tuinman/grafdelver aan de slag ging bij de begraafplaats Buitenveldert. Dat was voor Gerrit natuurlijk zeer bekend terrein. Hij werd daar dus al snel óók uitvaartbegeleider. Door het beëindigen van het kosterschap van de parochie, raakte de begrafenisvereniging 'St. Godefridus' zonder aanspreker. Onder de naam 'Gerrit de Koster' was de vriendelijke man beter bekend in dorp. Hij was erg gedisciplineerd en correct en zijn heldere zangstem hoorde je er altijd bovenuit. De 'Vrolijke Koster' sloot een vertrouwd tijdperk na 22 jaar af. (1947-1969). Elders in deze uitgave kunt u het hele verhaal van Gerrit, de vrolijke koster lezen.

Uitvaart Bouwpastoor (1969)

Pastoor en geestelijk adviseur Heemskerk komt op 22 augustus 1969 op 54-jarige leeftijd plotseling te overlijden. Pastoor Heemskerk was vanaf 1965-1968 bouw-pastoor van de nieuwe kerk. Hij bracht beatmuziek in de nieuwe kerk met een band en het net opgerichte zangkoor "The Bridges". Door de beatmis ging de jeugd weer vrolijk naar de kerk in 1969. De voorganger bij de uitvaart was de bisschop van Haarlem, Mgr. Zwartkruis. De pontificale begrafenis werd geleid door de 'nieuwe' aanspreker van het dragersgilde, Frans Castelijns. Hij had de moeilijke taak overgenomen van Gerrit Hoogenboom en kon zich direct bewijzen bij een belangrijk kerkelijk persoon. Pastoor Heemskerk is door het dragersgilde 'St. Godefridus' met een mooie plechtigheid in het priestergraf bijgezet. Heemskerk werd uit zijn eigen nieuwe kerk gedragen naar zijn laatste rustplaats.

Pastoor Adank (1969-1977)

Op 22 augustus 1969 werd Josephus Antonius Johannes Adank als 30e pastoor benoemd. Kapelaan Baas stopte in augustus en Joop Zomerdijk werd de nieuwe kapelaan in hetzelfde jaar. De eerste tandarts, Gerven Groezen, begint in 1970 een praktijk in het nieuwe

Bouwpastoor Adank

Medisch Centrum. Er vestigen zich nog twee tandartsen in het MC: Eijkman en Toors, net afgestudeerd aan de VU. In 1973 komt Johannes Granneman (Slootdorp) naar De Kwakel als nieuwe kapelaan. De gemeente Uithoorn & De Kwakel groeit in 1974 naar 20.000 inwoners.

De Kwakel 400 jaar (1576-1976)

Op 4 juni 1976 ging de eerste paal in de grond voor de verbouwing van het Medisch Centrum, de ingang kwam aan de zijkant van het gebouw en er kwamen meer kamers bij. Voor de dokters, Martini, Jansen, verloskundige Leny Verlaan en J.C. van Mourik de fysiotherapeut, de kruisvereniging en de baby -en kleuterzorg. In september kwam tandarts Stevens het Medisch Centrum versterken. Het MC werd altijd schoongehouden door het echtpaar Piet de Groot en mevr. De Groot-Hassing. In augustus was het groot feest in het dorp: de viering van het 400-jarig bestaan van het dorp De Kwakel.

Kerkinterieur (1973)

Pastoor Limburg (1977-1988)

Gerardus Cornelis Limburg werd de 31e Pastoor van De Kwakel. Pastoor Adank stopte na bijna 40 jaar priester te zijn geweest. Na 4 jaar vertrok kapelaan Granneman uit De Kwakel om in het leger als aalmoezenier aan het werk te gaan. Hij was de laatste kapelaan en heeft veel goed werk voor de Kwakelse jeugd gedaan en was een aardige man van de nieuwe lichting en de modernisering van de katholieke kerk. Na de bouw van de 52 nieuwe woningen in De Kuil 2 kwam het aantal inwoners van De Kwakel voor het eerst boven de 3000. In 1985 waren er 3 leden zestig jaar koorzanger, dit waren Jan Bartels, Peet van Egmond en Jan Plasmeijer (Mzn). Op hun 12e jaar begonnen in het jongenskoor, zongen daarna in het mannenkoor en

later, in 1965, het gemengde koor. Ze kregen hiervoor een erepenning van de kerk en het bisdom. Pastoor Limburg legde in april 1988 om gezondheidsredenen zijn ambt neer, hierna was de kerk even 5 maanden stuurloos.

Pastoor Limburg

Pastoor Loos

Pastoor Loos (1988-1994)

Adrianus Petrus Loos werd de 32e pastoor van De Kwakel. Hij was als priester gewijd in 1956 en stopte met zijn werkzaamheden in 1994. Hij bleef lekker in zijn forhuisje wonen, waar hij zijn hobby's kon uitvoeren. Pastoor Loos was tevens de laatste pastoor in De Kwakel. In deze periode werd goed merkbaar dat minder en minder jonge mannen zich geroepen voelden tot het priesterschap. Er was geen opvolger voor de pastoor en er kwam een pastoraal werker, Henk Hudepohl, van januari 1995 tot 1 december 1997.

Thamer Thuis (1998)

In de navolgende jaren veranderde er heel veel in de RK-geloofsgemeenschap in Nederland en ook in De Kwakel was dat niet anders. Het aantal kerkgangers liep snel terug, maar de Kwakelse parochiegemeenschap mocht zich toch nog gelukkig prijzen met een grote groep trouwe parochianen, waarvan er velen op een of andere wijze ook nu nog actief zijn binnen de kerk. Zo zijn er 3 koren en zijn er diverse Kwakelaars als koster, misdienaar, voorganger bij diensten, lid van het kerkbestuur of de parochieraad of vrijwilligster bij de schoonmaakkploegen op enigerlei wijze nauw betrokken bij de parochie. De Kwakel heeft daarnaast nog een eigen, prima functionerende begrafenisvereniging. Na het vertrek van de laatste 'eigen' pastoor uit De Kwakel werd de oude pastorie verbouwd door vele vrijwilligers en biedt deze thans onderdak aan het hospice 'Thamer Thuis', een sociale instelling waar op een waardige manier afscheid genomen kan worden van een ziek familielid of zieke kennis. Het hospice voorziet in de regio in een belangrijke behoefte en is ook alweer meer dan 20 jaar niet meer weg te denken uit De Kwakel.

Priesters (1997-2018)

Pater Verspeek was pastoor in Nes aan de Amstel en deed De Kwakel er bij (1997-2006). Inmiddels heeft de parochie geen eigen pastoor meer, De Kwakel maakt deel uit van de regio Uithoorn en Nes aan de Amstel en gaandeweg zijn hier Kudelstaart en Aalsmeer ook bij gekomen. Hierna volgen de priesters elkaar op: diaken Mascini (2004-2013), Mevr. van Rooden (2007), diaken Huijgens (2007-2015), pater Woolderink (2009-2013), pastoor Marcantognini (2013-2017), kapelaan Rivas Franco (2013-2014), kapelaan Karwowski (2014) en de zittende pastoor Marco Gavagnaro (vanaf juli 2017 tot heden).

Gouden mijlpaal (2018)

Het kerkgebouw is in wezen ‘alleen maar’ de plaats waar de gelovigen samenkomen om de diensten bij te wonen, om heugelijke zaken als doop, eerste communieviering, het vormsel en huwelijksvoltrekking te vieren, maar ook om afscheid te nemen van overleden dierbaren uit onze parochiegemeenschap. Het kerkgebouw, met de bijgebouwen, is een maatschappelijk trefcentrum, waar lief en leed wordt gedeeld, maar het zijn de parochianen waar het feitelijk echt om draait. Die saamhorigheid in stand houden, dat is van wezenlijk be-

lang, zodat die in de toekomst nog altijd terug te vinden zal zijn in de Kwakelse geloofsgemeenschap. Het kerkgebouw bestaat dit jaar 50 jaar. Om dat te benadrukken was er een feestelijk programma in elkaar gezet om dat in november te vieren. Wij hopen dat de geschiedenis en de betekenis van deze kerk voor eenieder aanleiding mag zijn eens extra bij dit dorpsbezit stil te staan in de vorm van een bezoek aan de kerk of een bijdrage tot het in stand houden van dit mooie bezit.

Dit was een overzicht van 442 jaar katholiek geloof (1576-2018) in De Kwakel. Wij, als stichting, proberen het ‘Kwakels erfgoed’ te bewaken uit het verleden en te beschrijven voor de toekomst. Het hele verhaal was dan ook een echt ‘monnikenwerk’ om maar in stijl te blijven. **“Zonder verleden, geen toekomst”, is het motto van onze stichting.**

Een Zingende Franciscaan,

(Met dank aan het kerkbestuur van de St. Jans Geboortekerk, Stichting Oud Uithoorn-De Kwakel, Jeroen van Doorn (Kudelstaart) voor medewerking aan de teksten en het archiefmateriaal)

St. Jans Geboortekerk 50 jaar (2018)

MET DANK AAN ONZE SPONSOREN VOOR ONDER- STEUNING VAN STICHTING DE KWAKEL TOEN & NU

ABG automaterialen bv	peter@abg-bv.nl	www.abg-bv.nl
Albert Heijn Jos van den Berg	0297-540086	www.ah-josvandenbergnl
Amstelhof Sport & Health Club	info@amstelhof.com	www.amstelhof.com
Bosch Car Service van den Berg bv	peter@bergauto.nl	www.bergauto.nl
Brood- en banketbakkerij Jan Westerbos	westerbos@12move.nl	www.westerbos.nl
Brouwer Totaaltechniek	info@brouwertotaaltechniek.nl	www.brouwertotaaltechniek.nl
Burgers Betonbouw B.V.	info@burgersbetonbouw.nl	www.burgersbetonbouw.nl
Constructiebedrijf De Kwakel B.V.	info@dekwakelbv.nl	www.dekwakelbv.nl
De Vries Groep - Administratie	john@devries.nl	www.johndevries.nl
Duo Plant v.o.f.	duoplant@duoplant.nl	www.duoplant.nl
E & B Reclame	info@ebdesign.nl	www.ebdesign.nl
Fish - Vishandel Klaas Bos Spakenburg	info@fish-nederland.nl	www.fish-nederland.nl
Frans Kooyman Auto's	info@kooyman-autos.nl	www.kooyman-autos.nl
Fysiotherapie De Kwakel	info@fysiotherapie-dekwakel.nl	www.fysiotherapie-dekwakel.nl
Gerry Semp Rozenkwekerij Kudelstaart	www.gsemp.nl	
Het Fruitpaleis	hetfruitpaleis@gmail.com	www.hetfruitpaleis.nl
H. Blom & Zn Installatiebedrijf B.V.	info@hblomenzoon.nl	www.hblomenzoon.nl
Hotel & Restaurant Lakeside	info@hotellakside.nl	www.hotellakeside.nl
HPD Potplanten – vireo@vireo.nl	www.vireoplantsales.com	
IQ Flowerart	inge.quint@flowerart.nl	www.iqflowerart.nl
Jac. Oosterveer B.V.	jac@jacoosterveer.nl	www.jacoosterveer.nl
Jan Voortman Autoschadeherstel	edwin@janvoortman.nl	www.janvoortman.nl
Kandelaar Elektrotechniek	info@kandelaar.com	www.kandelaar.com
Kennis Heiwerken B.V.	info@kennisheiwerken.nl	www.kennisheiwerken.nl
Klaas Kleijn Administratiekantoor	info@klaaskleijn.nl	www.klaaskleijn.nl
Knipsalon Care For Hair	info@c4h.nl	www.c4h.nl
Kooyman B.V.	info@kooymanbv.nl	www.kooymanbv.nl
Paparazzi Media	dp@de-kwakel.com	www.de-kwakel.com
Péterra pedicure en massagepraktijk	info@peterra.nl	www.peterra.nl
Poldersport	info@poldersport.nl	www.poldersport.nl
Rodaal Groep Mijdrecht	lrotten@xs4all.nl	www.rodaal.nl
Röling Isolatietechniek B.V.	info@rolinggroep.nl	www.isolatietechniek.eu
Schijf Groep Uithoorn	info@schijf.nl	www.schijf.nl
Spelt Bedrijven B.V. - Nieuwveen	administratie@spelt.nl	www.spelt.nl
Supermarkt Quakel	rehorst.nieuwveen@coop.nl	www.cooprehorst.nl
Takii Seed	info@takii.eu	www.takii.eu
Tandartsenpraktijk De Kwakel	info@tandartsenpraktijkdekwakel.nl	www.tandartsenpraktijkdekwakel.nl
Tanken & Wassen van den Berg bv	tankstation@bergauto.nl	www.bergauto.nl
Van der Boon Auto's - Leimuiden	info@vdboon.nl	www.vdboon.nl
Van der Veldt Service B.V.	Rian van der Veldt	Boterdijk 116
Van Rijn Fietsen	info@vanrijnfietsen.nl	www.vanrijnfietsen.nl
Van Zaal Transport	info@vzt.nl	www.vzt.nl
Verheijfotografie	info@verheijfotografie.nl	www.verheijfotografie.nl
Voorend Taaladvies	info@taaladviesvoorend.nl	www.uwlevensboek.nl
Weko Souvenirs	margakouw@wekosouvenirs.nl	
Zorgboerderij Inner Art	gera@inner-art.nl	www.inner-art.nl

Prettige Feestdagen

Stichting De Kwakel Toen & Nu
www.de-kwakel.com